

14/6

100 196

Poštnina plačana v gotovini

VESTNIK

SOCIALNEGA VARSTVA SRS

Št. 1

LETNIK V 1966

VABILO K SODELOVANJU

Uredništvo bo prav rado objavljalo strokovne in druge prispevke s področja izkušenj, metod in vsebine socialnega dela.

Objavljene prispevke bomo primerno honorirali. Prispevke pošljite uredništvu na naslov:

dr. Lippai Viljem, Ljubljana, Zupančičeva 6/III.

V S E B I N A :

Informacija o otroškem varstvu v SR Sloveniji

Teze za zakon o otroškem varstvu in otroškem dodatku

Ocena izdatkov za otroško varstvo

Okvirne teze za programiranje otroškega varstva v občini ✓

Nekateri normativi kot podlaga planiranja vzgojno varstvenih ustanov.

V tej številki objavljamo gradivo o sistemski ureditvi otroškega varstva vključno otroškega dodatka, ki so ga pripravili Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo, Republiški sekretariat za prosveto in kulturo in Republiški sekretariat za delo.

Gradivo je obravnaval Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in je sklenil, da se pošlje v obravnavo Skupščini SR Slovenije, Ekonomskemu svetu, Socialistični zvezi delavnega ljudstva Slovenije, Republiškim sindikatom, strokovnim organizacijam, sociologom, prosvetno pedagoškim društvom, področni fakulteti in občinskim skupščinam. Izvršni svet je tudi sklenil ustanoviti in imenovati republiško komisijo za obravnavanje zadev s področja otroškega varstva.

Uredništvo

INFORMACIJA O OTROŠKEM VARSTVU V SR SLOVENIJI

Uvod

Otroško varstvo, pod katerim razumemo celoten sistem družbene skrbi za otroka, obsega poleg zdravstvenega in socialnega varstva, izobraževanja, vzgoje in dnevnega varstva, še posebno varstvo otrok, za katere ne skrbijo roditelji. Tako je torej razvito otroško varstvo pomemben element v regeneraciji družbe in intenzifikaciji gospodarstva, ker omogoča zdravo telesno in duševno rast naraščaja in večje delovne uspehe zaposlenih staršev.

Otroško varstvo se realizira preko splošne potrošnje, v okviru šolstva, zdravstva in socialnega varstva ter osebne potrošnje, ki vključuje tudi otroški dodatek zaposlenim staršem. Zaradi družbene pomembnosti in kompleksnosti je otroško varstvo ovrednoteno kot družbena funkcija, ki jo občina preko svoje skupščine usmerja ter koordinira celoten program otroškega varstva v občini in ga realizira v okviru zdravstvene službe, vzgojno-izobraževalnega sistema in socialnega varstva.

Važen dejavnik pri urejanju vsakodnevne družbene skrbi za otroke zaposlenih staršev so krajevne skupnosti, delovne organizacije in družbene organizacije. Dosedanje izkušnje pri delu na tem področju so nam potrdile pravilnost izhodišča za razvijanje tega področja. V kolikor so občinske skupščine sprejele izvajanje te funkcije za svojo nalogo, so bili uspehi očitni; seveda pa v večini občin ni prišlo do jasnega in konkretiziranega programa in koordiniranega delovanja teh družbenih dejavnikov. V tem je tudi najpomembnejši razlog za dokaj skromne rezultate.

Otroško varstvo je deloma urejeno z nekaterimi predpisi s področja rodbinske zakonodaje, šolstva, kazenske zakonodaje ter rehabilitacije otrok, motenih v telesnem in duševnem razvoju, medtem, ko je dnevno varstvo otrok zaposlenih staršev usmerjeno le s priporočili in resolucijami, ki niso zagotavljale rednega priliva sredstev za realizacijo potrebnih programov.

Občinske skupščine so s svojimi normativnimi akti deloma poskušale zagotoviti razvoj tega področja in so ga vezale na občinski proračun. Tako so sredstva občine poleg prispevkov staršev (deloma tudi otroškega dodatka) bila glavni vir financiranja te oblike družbene potrošnje.

Družbena intervencija in ustvarjanje pogojev za intenzivnejši razvoj otroškega varstva je neobhodna, terja pa jo dosežena stopnja družbenega in gospodarskega razvoja, ki jo pogojuje visoka stopnja zaposlenosti žensk (40 %), strukturalne spremembe v družini (krčenje družine, polna zaposlenost) ter družbena delitev dela, ki omogoča določene naloge na področju varstva in vzgoje opravljati učinkoviteje le na družbeni osnovi. Zato želimo s prikazom dosedanje udeležbe otroškega varstva - zlasti še dnevnega varstva otrok od 0 - 15 let - v okviru splošne potrošnje utemeljiti potrebo po enakomernem oziroma vzporednem razvoju tega področja z drugimi, predvsem gospodarskimi gibanji, ter vlogo otroškega dodatka v tem sistemu; želimo ponovno preveriti naša stališča glede družbene obveznosti do mlade generacije tudi v procesu gospodarske reforme

I.

Sredstva, namenjena otrokom v okviru splošne potrošnje, se porabijo v večjem deležu v družbenih dejavnostih: zdravstvu, šolstvu in socialnem varstvu, deloma pa se tudi prelivajo v upravne službe in družbeno-politične organizacije, ki skrbijo za razvoj otroškega varstva ali pa mobilizirajo občane za delo z otroki.

Zdravstveno varstvo otrok

je sestavni del otroškega varstva, čeprav se začne že pred rojstvom otroka (v času nosečnosti). Razvija se preko dispanzerjev in posvetovalnic za žene, katerih je bilo leta 1956 - 33, leta 1964 - 158. Le majhen delež delavcev teh ustanov je stalno v ustanovah zaposlen. Skladno z rastjo mreže je raslo število storitev, razvijala se je patronaža. Število porodov v bolnicah raste in je v letu 1964 doseglo 88,76 % vseh porodov, brez strokovne pomoči pa je bilo rojenih 2,27 % otrok (skupno rojenih 29.785). V teh ustanovah je bila zasedba postelj 117,73 %, čeprav je za tovrstne ustanove predpisana zasednost postelj med 70 do 80 %. V nekaterih predelih bivšega mariborskega okraja je registriran porast porodov brez strokovne pomoči na 4 %. Ker je 44,66 % celotne mortalitete dojenčkov v prvih 6 dneh po rojstvu, kaže na potrebo po krepitvi obporodnega varstva dojenčkov, predvsem nedonošenčkov.

Umrljivost dojenčkov v Sloveniji je približno 28,0 na 1000 živorojenih, umrljivost otrok v starosti od 1 - 6 let pa približno 1,0 na 1.000 otrok te starosti. Zdravstveno varstvo dojenčkov in otrok do 7. leta starosti opravljajo dispanzerji in posvetovalnice za otroke. V 63 dispanzerjih za otroke in 213 posvetovalnicah zunaj dispanzerjev dela samo 54 stalnih zdravnikov in 170 ostalega zdravstvenega osebja. Pri rednih pregledih otrok je velika razlika med mestnimi in podeželskimi območji. Medtem, ko zajamejo v mestih skoraj 100 % dojenčkov, jih v podeželskih ustanovah pregledajo ponekod tudi komaj 50 %. V mnogo manjši meri pa zajemajo povsod male in predšolske otroke. Opaža se, da se koristniki

kmečkega zavarovanja ne poslužujejo niti vseh pravic, ki jim po zakonu pripadajo. Neenakomeren razvoj dispanzerske službe in nezadostna zdravstvena prosvetljenost sta prav gotovo razlog za tako neenakomerno zdravstveno varstvo otrok.

Zdravstveno varstvo šolarjev opravlja 83 šolskih dispanzerjev in 2 šolski polikliniki, vendar je mreža zelo neenakomerno razvita, da se delo opravlja v glavnem s honorarnimi zdravniki in se zaradi tega ne usmerja v preventivno dejavnost. Tako npr. v letu 1963 - 26 dispanzerjev ni opravilo niti enega sistematičnega pregleda šolskih otrok. Že nekaj let zajemajo sistematični pregledi nekaj nad 40 % šolarjev. Na osnovi teh pregledov ugotavlja zdravstvena služba glavne zdravstvene probleme v zvezi s stanjem prehranjenosti (slabo 11%), slabe drža (25 %), naznačene okvare hrbtenice (9 %), deformiranih stopal (20 %), kariesa zobovja (62 %), okvare vida, govornih motenj itd. Struktura obolenosti šolskih otrok iz leta 1964 nam kaže, da so na prvem mestu bolezni dihal (238,87 na 1.000), bolezni kože (78,09), bolezni oči (59,94), bolezni prebavil (56,35) in infekcijske bolezni (47,95). Na 1.000 šolskih otrok je v letu 1964 zbolelo 778,78 otrok. Umrljivost šolarjev (0,59 %) kaže stalno težnjo padanja. Med vzroki smrti so na prvem mestu nezgode (utopitve, prometne nezgode in sinicidi), sledijo novotvorbe, živčna obolenja in revmatična obolenja srca. Nazadovale so nalezljive bolezni, kar predstavlja velik uspeh protiepidemioloških ukrepov.

Šolstvo

Osnovna šola ni več samo izobraževalna ustanova, temveč postaja vse bolj družbena institucija, katere naloga ni več le vodstvo izobraževalnega procesa, temveč skrb za celovit razvoj mlade osebnosti. Zaradi tega tudi njen delež v okviru narodnega dohodka konstantno raste (leta 1958 - 1,04 %, leta 1965 - 1,8 %), čeprav se njena funkcija v zadostni meri ne razširja, zlasti glede na raznolikost pogojev v posameznih občinah (npr. Ljubljana-Center na 1 učenca 153.378.- din, Cerknica 103.962.- din, Lenart 64.431.- din) in bo potrebno izenačevati pogoje, v katerih pridobivajo otroci osnovno

izobrazbo. Zlasti nas na to opozarja podatek, da ne konča iz ene generacije okrog 40 % otrok uspešno polne osnovne šole. (V letu 1964/65 je uspešno končalo osnovno šolo 64 %). Nas v tem sklopu ne zanima le izobraževalna dejavnost šole, temveč dejavnost, ki presega ta klasičen okvir, to je varstveno-vzgojna dejavnost, ki obsega celodnevno bivanje otrok v šoli in s tem v zvezi vse tiste dejavnosti, ki omogočajo tak program (prehrana, pomoč pri učenju, rekreacija itd.).

Spričo sprememb v družini in družbenega položaja, za katerega se pripravlja mlad človek (proizvajalec - upravljalca), se razširja vloga šole kot tiste institucije, ki ima znatno večji del obvez in nalog za uspešno rast in vzgojo naraščajočega. To daje šoli še bolj značaj pomembne družbene institucije. Intenzivni fizični in duševni razvoj otroka v tem obdobju zahteva tudi pravilno sestavljeno hrano in redno prehranjevanje (cele v državah z visokim standardom podvzemajo tozadevne akcije, npr. ZDA, Anglija, Švedska). Problem podhranjenosti otrok tudi pri nas vedno močneje izstopa, raste delež otrok z izrazito pomanjkljivo prehrano, hkrati pa tudi primeri okvar in anomalij, ki so povezane s slabo hranjenostjo otrok (leta 1958 - 8,9 %, leta 1964 - 10,31 % slabo hranjenih) - to je okrog 29.000 otrok. Istočasno pa ugotavljamo, da delež otrok, ki sprejemajo malico stalno pada, leta 1959 - 83 %, in v šolskem letu 1965/66 - 62,7 % otrok od 238.997, čeprav je bil delež staršev v stroških malic 43,62 %, kar je vsekakor previsoko. Kriteriji za brezplačno malico (prispevek socialnega varstva) so izredno ostri in pridejo v poštev le v najnujnejših socialnih prilikah. Brezplačne malice niso v nobeni občini v celoti realizirane, najugodnejše je v občini Ljubljana-Center. Še slabše pa je glede opoldanskega obroka, ki ga je prejemale v novembru 1965 999 učencev osnovnih šol, ali 0,4 % vseh učencev. Zlasti je prehrana otrok - tako malice ali kosila poseben problem v večjih naseljih - in bi kazalo preiti na drugačen način prehrane otrok (specializirani obrati za otroško prehrano).

Varstvo šolskih otrok še vedno ostaja kot neka posebna oblika pomoči šole družini, zlasti tisti, ki je socialno ali vzgojno ogrožena, ne pa kot sestavni del družbene funkcije šole. Zaradi tega šola zajema v varstvo v glav-

nem otroke s slabimi učnimi uspehi. Prav gotovo obstojajo za to tudi objektivni razlogi, npr. pomanjkanje oziroma nefunkcionalnost obstoječih prostorov (večizmen-ski pouk), pomanjkanje kadrov, delno pa so tu subjektivni vzroki. Na tem področju opažamo vendarle napredek, saj smo ob začetku šolskega leta 1964/65 imeli 36 takoi-menovanih varstvenih oddelkov z 1.851 varovanci, ob koncu šolskega leta pa že z 2.866 otroci, v začetku šolskega leta 1965/66 pa 50 oddelkov s 3.050 otroki. Uvajanje celodnevne bivanja otrok v šoli je tembolj pomembno, ker raste število vzgojno zanemarjenih otrok in vzgojno ogroženih (registriranih cca 3.500) in so stroški prevzgoje bili pred reformo za 1 otroka 8,5 krat večji kot pa celodnevno bivanje 1 otroka v šoli in je torej preventiva cenejša in uspešnejša kot pa kurativa. Na nekaterih šolah so vezani oddelki s predšolskimi otroki. Tako je bilo ob koncu lanskega šolskega leta 953 predšolskih otrok v oddelkih osnovnih šol. Prav gotovo bo morala postati skrb šole za predšolskega otroka, zlasti zadnje leto pred vstopom v šolo, bolj organizirana.

Vzgojno-varstvene ustanove so še vedno institucije, ki izvajajo družbeno pomoč družini v razmerah, ko je mati poklicno zaposlena, se pa vedno bolj v njih uveljavljajo načrtna vzgojna prizadevanja. Za te ustanove je značilna stalna, počasna rast (leta 1953 smo imeli 159 ustanov s 7.348 oskrbovanci (I - 100) - leta 1965 pa 231 ustanov (I - 146) s 16.147 oskrbovanci (I - 219) in stalna prezasedenost, razen v letih 1962 in 1963, ko so ustanove uvajale samostojno financiranje in je del varovancev odpadlo zaradi visoke oskrbnine, ki je starši niso zmogli. Varovanci ustanov so ob zadnjem popisu aprila 1965 predstavljali: 1,70 % vseh otrok od 0 - 3. leta starosti, 12,11 % predšolskih in 1,75 % vseh osnovnošolskih otrok. Od leta 1958 je stalno rasel delež otrok od 0 - 3. leta ter od 7 - 14. leta v ustanovah in je dosegel delež 0 - 3. leta - 11,1 % (4,56 %). 4 - 6. leta 61,8 % (82,7 %), 7 - 14. leta in več let 27,1 % (13,8%), kar jasno kaže, na delno preorientacijo dela vzgojno-varstvenih ustanov glede na potrebe okolja oziroma družin.

Večino otrok v ustanovah predstavljajo otroci zaposlenih mater in to 87,41%. Mesečno oskrbnino za otroka, ki se giblje od 12.000 do 26.000 dinarjev, plačuje v celoti 85 % staršev, delno 13,1 %, ne plačuje pa 1,9 %, kar

pomeni, da socialna struktura varovancev ni takšna kot bi želeli, ker pač starši ne zmorejo tlikšnih datatev. Seveda pa to ne pomeni, da starši, če plačajo polno oskrbnino, plačajo vse stroške za otroka v ustanovi, ki so bili v letu 1964 takole razdeljeni: 36,68% plačila staršev, 51,77 % dotacije iz proračuna, 1,93 % sredstva gospodarskih in družbenih organizacij, 6,67 % sredstva iz namenskih skladov in 2,95 % drugi dohodki. Ustanove so bile finančno prizadete s prenehanjem veljavnosti zakona o stanovanjskih skupnostih (aprila 1965) in gospodarsko reformo zaradi zvišanja cen osnovnim živilom, storitvam in drugemu materialu in so morale dvigniti oskrbnine od 11 - 13 %.

Razvoj vzgojno-varstvenih ustanov ni potekal v skladu s planskimi predvidevanji, na njegov razvoj poleg stopnje zaposlenosti žensk izredno močno vpliva tudi vidik urbanizacije ter gostota naseljenosti. (V 7-letnem družbenem planu je bilo predvidenih okrog 43.000 novih mest. V letu 1965 pa smo dosegli le 399 novih mest).

Poseben problem pa predstavlja varstvo dojenčkov, za katere imamo le 3 ustanove z 79 varovanci in nekatere kombinirane ustanove, ki zajemajo tudi otroke od 0 - 3. leta. Oskrbnina v teh ustanovah je tudi najvišja (okrog 31.000 din) in še težje dostopna družini z nizkimi osebnimi dohodki. Kot posebna oblika dnevnega varstva se razvija varstvo dojenčkov in otrok mater samohranilk v drugih družinah.

II.

Socialno varstvo

razvija pretežno varstvo otrok brez staršev, otrok, ki so moteni v svojem telesnem, duševnem in osebnostnem razvoju ter otrok, kjer družina ne opravlja svoje funkcije zaradi svojega materialnega ali socialnega stanja.

V celotnem sistemu otrok pod posebnim družbenim varstvom sicer pada število otrok padlih borcev (625), otrok žrtev fašističnega nasilja (106), otrok brez roditeljev - pod skrbstvom (1.166); raste pa število vzgojno zanemarenih otrok (3.475), telesno defektnih (1.461), duševno

defektnih (5.830), moralno in vzgojno ogroženih otrok (4.516), zdravstveno ogroženih (1.929) ter ekonomsko ogroženih otrok (5.194).

Poseben problem predstavljajo otroci z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, ki jih je kategoriziranih že 6.447, in to v šolskem obdobju (75 %); še posebno je problematično zgodnje zajetje otrok v kategorizaciji in proces rehabilitacije - kategoriziranih je komaj 6 %. Kategorizacija ne poteka enakomerno, polovica občin nima kategoriziranih niti 30 % za kategorizacijo prijavljenih otrok. Kategorizacija zajema komaj 29 % otrok. Še huje pa je, da je le 52 % teh otrok v posebnih šolah ali zavodih, 34 % jih obiskuje osnovno šolo, 14 % pa sploh ne hodi v šolo. Največ je storjenega za rehabilitacijo gluhih in slepih in telesno invalidnih, ki imajo sicer normalne umske zmogljivosti. Na rehabilitacijo pa čaka še 43 % otrok, ki so končali obvezno šolanje v posebnih šolah. Za duševno nerazvite nima nad 50 občin niti ene posebne osnovne šole. Ugotovitev, da je doma pri starših 3.000 otrok, ki bi bili potrebni usposabljanja in aziliranja, nas hkrati opozarja na nerešen problem šolanja in usposabljanja, ter na obremenitev družine glede varstva teh otrok.

Prav tako nas opozarja porast vzgojno in moralno ogroženih in zanemarjenih otrok, da je potrebno ta problem reševati ne le s kurativne strani, temveč preprečiti nastajanje tako motenih otrok s pravočasnim zajetjem v vzgojno-varstvene ustanove, v celodnevno bivanje v šoli in organizacijo njihovega prostega časa v okviru otroških, mladinskih in zlasti športnih organizacij. Zlasti je to pomembno že v obdobju osnovne šole, še posebej je potrebna družbena intervencija, kjer je družina sama izvod otrokovih težav in razvojnih motenj.

Posebna oblika nadomeščanja družine pa je rejništvo, ki se konstantno razvija in je bilo leta 1964 zajetih v to obliko varstva 3.271 otrok, medtem ko nazaduje število otrok oskrbovanih v raznih vzgojnih ustanovah.

Kot posebno, sezonsko obliko otroškega varstva je omeniti tudi letovanje otrok. V letu 1965 smo zajeli v 90 letoviščih - 20.134 otrok; med temi otroci je bilo le 3.538 otrok, za katere niso plačali oskrbnine starši. To

pa pomeni, da letujejo še vedno prvenstveno otroci staršev, ki zmorejo ceno letovanja, ne pa socialno in zdravstveno potrebni otroci, katerim pa tudi 14-dnevno letovanje ne more nadoknaditi tistega, kar nimajo zagotavljenega vsak dan skozi vse leto.

Družbena sredstva za otroke od 0 - 14 let

Ko ugotavljamo obseg in porabo sredstev, ki jih družba daje za otroke, se omejujemo na skupino otrok v starosti od 0 do 14 let.

Tej skupini otrok je družba namenila v letu 1964 40.824 milijonov dinarjev.

Porabo teh sredstev smo analizirali po naslednjih kriterijih:

- namenbnost sredstev;
- delež sredstev pri kritju življenjskih stroškov otroka;
- razporeditev sredstev na socialne skupine, ki jim otroci pripadajo.

Namembnost družbenih sredstev smo opredelili z ozirom na način porabe kot neposredne in posredne družbene dajatve.

Pod neposrednimi dajatvami razumemo sredstva, ki jih je družba namenila neposredno v denarni obliki družinam z otroki kot pomoč pri njihovi vzgoji in oskrbi. Zajemajo 27,42 % vseh otrokom namenjenih sredstev. Med njimi so seveda najvišja postavka otroški dodatki, saj znašajo 95,6 % od neposrednih dajatev.

Med posrednimi družbenimi dajatvami pa zajamemo plačila namenskih storitev 87,24 % in investicije 12,76 %.

Plačila namenskih storitev so izdatki za:

- vzgojo in izobraževanje 59,36 % plačil namenskih storitev ali 37,58 % vseh otrokom namenjenih sredstev.
- zdravstveno varstvo 36,88 % plačil namenskih storitev ali 23,35 % vseh otrokom namenjenih sredstev,

- socialno varstvo 3,76 % plačil namenskih storitev ali 2,38 % vseh otrokom namenjenih sredstev.

Po pričakovanju je družba največ potrošila za vzgojo in izobraževanje. Znatna so tudi sredstva, ki jih je dajala za zdravstveno varstvo. V njih so zajeti stroški preventivnega in kurativnega varstva otrok ter zdravstvenega varstva mater. Podrobnejša razčlenitev te kategorije:

- preventivno varstvo 1.062 milijonov ali 11,1 % izdatkov za zdravstveno varstvo;
- kurativa 4.573 milijonov ali 47,9 % izdatkov za zdravstveno varstvo;
- varstvo matere 3.898 milijonov ali 47,9 % izdatkov za zdravstveno varstvo;

kaže na veliko nesorazmerje med sredstvi, porabljenimi za preventive na eni in sredstvi za kurative ter zdravstveno varstvo mater na drugi strani. Sredstva preventive so 4,3 krat nižja od sredstev kurative ter obenem za 3,7 krat nižja od sredstev za zdravstveno varstvo mater.

Če k sredstvom za preventivno zdravstvo otrok prištejemo še sredstva za preventivno zaščito mater ter stroške porodov in hospitalizacije bolnic, ki v mnogočem izboljšujejo zdravstveno stanje otrok, se znesek sicer podvoji (2.514 milijonov), pa kljub temu predstavlja še vedno komaj 26,3 % sredstev zdravstvenega varstva.

Razmerje med neposrednimi družbenimi dajatvami družinam otrok in plačili namenskih sredstev je 1 : 2,3, razmerje med sredstvi za otroški dodatek in plačili namenskih storitev pa 1 : 2,4.

Zanimiva je udeležba sredstev namenskih storitev za otroke v vseh izdatkih za iste vrste storitev, ki jih je družba potrošila v letu 1964. Deleži so naslednji:

- delež sredstev, porabljen za otroke od 0 - 14 let v vseh sredstvih, porabljenih za preventivno in kurativno zdravljenje 18,97 %;

- delež sredstev, porabljenih za otroke od 0 - 14 let v vseh sredstvih, porabljenih za vzgojo in izobraževanje 43,09 %;
- delež sredstev, porabljenih za otroke od 0 - 14 let v vseh sredstvih, porabljenih za socialno varstveno dejavnost 39,31 %.

Največjo udeležbo pri namensko vloženi družbenih sredstvih imajo torej sredstva za vzgojo in izobraževanje otrok. Sorazmerno visok je tudi delež sredstev, porabljenih za socialno-varstveno dejavnost, medtem, ko je delež zdravstvenega varstva dosti nižji. Sredstva tu ne dosegajo niti alikvotnega dela številčne udeležbe te starostne skupine (25,91 %) v strukturi prebivalstva. Predvsem gre tudi za nizko udeležbo v preventivnem zdravstvenem varstvu, saj je bilo zanj izdano v povprečju za leto 1964 komaj 1.105.- din na otroka.

Investicije so druga vrsta posrednih družbenih dajatev. V letu 1964 so zajele 3.782 milijonov din, kar je 12,76% posrednih družbenih dajatev ali 9,26 % vseh otrokom namenjenih sredstev.

Tako je razmerje med posrednimi in neposrednimi družbenimi dajatvami (plačila namenskih storitev in investicije) 1 : 2,6.

Delež družbenih sredstev pri kritju življenjskih stroškov otrok

Sredstva, ki jih daje družba seveda le delno krijejo stroške vzgoje in oskrbe otrok. Manjkajoča sredstva za kritje teh stroškov prispevajo družinski proračuni.

Če starostno skupino otrok od 0 - 14 let razdelimo na tri karakteristično najbolj izstopajoče kategorije: dojenčki (0 - 3 let), predšolski otroci (4 - 6 let) in šolski otroci (7 - 14 let) ter pogledamo v kakšni meri so bili kriti stroški vzgoje in oskrbe otrok v teh starostnih skupinah in družbenih sredstev in v kakšni meri iz sredstev družinskih proračunov, vidimo,

Povprečni mesečni stroški oskrbe in vzgoje otroka v letu 1964

Starostna skupina	Skupni str. v 1.1965 x)		Skupni str. v 1.1964		Stroški kriti iz družb. sred.		Stroški kriti iz oseb. doh. staršev	
				%		%		%
1	2	3	4	5	6	7	8	
od 0-3 let	28.826	20.955	100	6.750	32,2	14.205	67,8	
od 4-6 let	22.772	16.941	100	4.250	25,8	12.241	74,2	
od 7-14 let	34.558	26.040	100	8.500	32,6	17.540	67,4	

x) Stroški za leto 1965 so ocenjeni z indeksom porasta življenjskih stroškov.

da dajatve družbe niso sorazmerne in močno zaostajajo za dajatvami staršev. Predstavljajo sicer 4,51 % narodnega dohodka, ustvarjenega v letu 1964, vendar pri tem npr. skupna vlaganja v otroške varstvene ustanove (investicije in funkcionalna sredstva) znašajo komaj 0,14 % narodnega dohodka.

Gornja razpredelnica velja za leto 1964, za leto 1965 namreč še nimamo izračuna točnih stroškov vzgoje in oskrbe otrok. Lahko jih le ocenimo. Če jih valoriziramo z indeksom porasta življenjskih stroškov (stolpec 2) ugotovimo, da rastejo stroški vzgoje otrok hitreje kot rastejo predvidena sredstva splošne potrošnje.

Potemtakem lahko pričakujemo, da bo upadel delež družbe v strukturi kritja stroškov vzgoje in oskrbe otrok ter se zvišal delež stroškov, ki ga morajo kriti družine iz osebnih dohodkov. Z drugimi besedami: intervencijska vloga družbe v skrbi za otroka bo upadala, če bomo nadaljevali s tako potjo, s tem pa se bodo zniževala tudi vlaganja za otroke nasploh, ker iz sedanjega sorazmerno nizkega osebnega dohodka ni mogoče pričakovati zadovoljivega kritja stroškov. Postavlja se vprašanje: ali je to naš interes?

Gornjo predpostavko potrjuje tudi dejstvo, da so že doslej znašala vlaganja družbe v otroka od 0 - 14 let starosti komaj 13,12 % sredstev, namenjenih splošni potrošnji.

Razdelitev družbenih sredstev na socialne skupine, ki jim otroci pripadajo, predstavlja precejšen problem v financiranju vzgoje in oskrbe otrok.

Iz naslednje tabele:

Starostna skupina	Otroci akt. nekmet. preb.	Otroci akt. kmeč. preb.	Otroci oseb z last. doh.
otrok od 0 - 3 let	9.000	3.000	2.333
otrok od 4 - 6 let	6.250	583	1.417
otrok od 7 - 14 let	10.500	4.833	6.000

se vidi, da so vlaganja v kmečkega otroka 2 do 3 krat nižja kot vlaganja družbe v nekmečkega. Praktično je kmečki otrok prikrajšan na vseh področjih družbenih dajatev; tako v zdravstvenem varstvu, šolstvu, socialnem varstvu in otroškem dodatku.

Za izboljšanje otroškega varstva bi morala družba predvsem

1. vzpostaviti adekvatnejše deleže med posameznimi oblikami potrošnje sredstev za vzgojo in oskrbo otrok (preventivno zdravljenje);
2. sorazmerno povečati delež sredstev, namenjenih otrokom, v okviru splošne potrošnje, pri kritju stroškov vzgoje in oskrbe otrok;
3. izboljšati družbena vlaganja za otroke iz posameznih socialnih skupin, predvsem na področju zdravstva in izobraževanja.

III.

Otroški dodatek

Sedanji sistem otroškega dodatka, uveden z uredbo, veljavno od 1. februarja 1956, se v zadnjih desetih letih ni bistveno spremenil.

Kot oblika neposredne družbene pomoči zaposlenim staršem za vzrejo in vzgojo otrok izhaja ekonomski pomen otroškega dodatka kot stalna denarna pomoč družinam z otroki:

- iz širine obsega tega vidika družbene pomoči, ki rezultira iz števila upravičencev (v letu 1965 je prejelo otroški dodatek 184.034 delavcev ali 32,8 % od vseh zaposlenih) ter števila otrok, za katere se dodatek izplačuje (v letu 1965 za 314.629 otrok);
- iz njegovega značaja, ki predstavlja z zakonom določeno pravico delovnih ljudi;
- iz dolgoročnosti koriščenja te pravice (od rojstva otroka do dovršenega 15. leta starosti brezpogojno, potem pa če se redno šola);
- iz deleža sredstev za otroški dodatek v narodnem dohodku (v letu 1965 je znašal ta delež 1,44 %);
- iz deleža otroškega dodatka od povprečnega osebnega dohodka (v letu 1965 je znašal dodatek skoraj 9.000.- din mesečno - ob upoštevanju povprečnega koeficienta obremenitve družine z otroki in polni znesek dodatka kot merilo).

Število potencialnih upravičencev otroškega dodatka stalno raste (leta 1951 - I - 100; leta 1965 - I - 207,3), vendar pa povprečno število otrok na enega upravičenca pada (leta 1951 - 1,97, leta 1965 - 1,71 otrok).

50 % upravičencev ima le enega otroka, 17 % upravičencev pa po dva. Degresivni sistem, ki se veže na število otrok v družini, prizadene torej 50 % upravičencev oziroma 71 % otrok, za katere se izplačuje dodatek. Glede na uveljavljeni cenzus dohodkov iz samostojne in kmetijske dejavnosti pa prejema znižane zneske otroškega dodatka okrog 10 % upravičencev za okrog 12 % otrok. Po približni oceni pa ne prejema okrog 40.000 otrok zaposlenih staršev otroškega dodatka zaradi izredno ostriga cenzusa.

Izdatki sklada za otroški dodatek so bili v letu 1965 realizirani v višini 16,151 milijard starih dinarjev, kar predstavlja 1,44 % narodnega dohodka oziroma

10,1 % delež v skupnih izdatkih socialnega zavarovanja. Od skupnih sredstev je odpadlo 513 milijonov - to je 3,2 % - na poslovne stroške, kar je skoraj toliko, kot so znašale vse investicije za varstveno-vzgojne ustanove v letu 1965 (529.507.000.- dinarjev).

Razmerje med osebnimi dohodki in otroškim dodatkom se je spremenilo v korist osebnih dohodkov. Pri upravičencih do polnega zneska otroškega dodatka je znašal v letu 1952 otroški dodatek za enega otroka 34,3 %, v letu 1965 pa le 8,4 % od povprečnega osebnega dohodka. Pri upravičencih, katerih dohodki od kmetijske in samostojne dejavnosti presegajo določen cenzus, pa se je delež znižal tudi na 2,2 % od povprečnega osebnega dohodka. Relativno zmanjševanje deleža otroškega dodatka v družinskem proračunu pa je zelo prizadelo družino z več otroki in nižjimi osebnimi dohodki, zlasti zaradi tega, ker se tudi splošna potrošnja ni ustrezno razvijala. S tem v zvezi je treba vsekakor omeniti tudi sedanje predpise za pridobitev pravice do otroškega dodatka, ki so zastareli in ponekod preostri. To so predvsem davčni cenzusi, regresivna lestvica, vpliv pridobivanja in odtujevanja nepremičnin na otroški dodatek in vpliv skupnega gospodinjstva na pravice do otroškega dodatka.

Pravica do otroškega dodatka oziroma njegova višina se namreč presoja po katastrskem dohodku za leto 1955 oziroma po drugih davku zavezanih dohodkih za leto 1954. Ne glede na to, da se je medtem stanje bistveno spremenilo, povzroča izdajanje potrdil velike težave, ker je treba iskati podatke za toliko let nazaj oziroma dohodke iz nekmetijskih virov preračunavati na stanje iz leta 1954.

Tudi okolnost, da že eden dinar prekoračitve temeljne dohodnine od kmetijstva za leto 1955 vpliva na višino otroškega dodatka in da še vedno 1.000 din dohodka iz drugih virov na družinskega člana mesečno že izključuje pravico do dodatka v celoti, odločno ni v skladu z današnjim stanjem družbenega razvoja in življenjskimi stroški.

Prav tako nima sedanji sistem, po katerem so višina otroškega dodatka za posameznega otroka s porastom

števíla otrok v enem gospodinjstvu sorazmerno znižuje, realne osnove in je treba čimprej uvesti linearni sistem, če že ne progresivnega.

Nedoslednost sedanjih predpisov predstavlja tudi dejstvo, da vpliva pridobitev nepremičnine na pravico do otroškega dodatka takoj, odtujitev nepremičnine pa šele po preteku 6 mesecev od vpisa spremembe lastninske pravice v zemljiški knjigi.

Končno povzročá velike težave tudi ugotavljanje dejanskega stanja, ko žive upravičenci do otroškega dodatka na posestvih svojih sorodnikov in je treba s tem v zvezi zasliševati priče. Le-te često sploh nočejo dajati izjav, zlasti, če bi bile v škodo upravičenca, največkrat pa njihove izjave niso verodostojne.

Priprave na zvezni in republiški zakon o otroškem varstvu, ki bo obsegal otroško varstvo in otroški dodatek, nam omogočajo, da odpravimo nekatere pomanjkljivosti prejšnje uredbe.

IV.

Ugotovitve in predlogi

Otroško varstvo, pod katerim razumemo celotni sistem družbene skrbi za otroke, ki obsega zdravstvo in socialno varstvo, vzgojo in izobraževanje, posebno skrb za otroke, za katere ne skrbijo starši, se ni razvijalo enakomerno in skladno z družbenim razvojem. Zaostajalo je za njim v toliki meri, da so se že pokazale posledice zaostajanja tudi v gospodarski sferi družbenega življenja in se bodo še zlasti sedaj, v izvajanju reforme. To kaže na slabo orientiranost subjektivnih sil, glede na potrebo po usklajevanju ekonomskega in socialnega razvoja.

Vrsta posledic tega neurejenega stanja nas je sicer občasno opozarjala na problem otroškega varstva, vendar smo rešitve kratkovidno odlagali na kasnejše obdobje. Tako lahko že danes ugotavljamo nekatere negativne posledice: padec natalitete, slabo zdravstveno stanje in zlasti slaba prehranjenost otrok, slabi učni uspehi, porast mladinske delinkvence ipd. Takšno

stanje terja povečano družbeno dejavnost, če hočemo vsaj delno ublažiti nekatere negativne posledice in doseči normalizacijo na tem področju.

I. a) Ker se zdravstveno varstvo otrok od 0 - 15. leta starosti ni razvijalo v skladu s potrebami otrok, pa tudi ne z materialnimi možnostmi, ki jih je imela zdravstvena služba v preteklem in sedanjem obdobju s popolnim zdravstvenim zavarovanjem te skupine, ugotavljamo vrzeli v zajemanju otrok v zdravstveno varstvo.

Število nedonošenčkov in smrtnost dojenčkov v prvih šestih dnevih po rojstvu 44,66 % celotne mortalitete dojenčkov opozarjajo na ne dovolj učinkovito predporodno zaščito in potrebo po krepitevi obporodnega varstva dojenčkov, pri čemer imata velik delež krivde neenakomerno razvita dispanzerska služba in nezadostna zdravstvena prosvetljenost.

Ocenjevanje zdravstvenega stanja otrok med 1.-7. letom je nemogoče, ker jih zdravstvena služba ne zajema sistematično (niti otrok, ki so v organiziranem varstvu, razen ob vpisu v ustanovo), tako da se začeto zdravstveno varstvo v prvem letu otrokovega življenja ne nadaljuje praktično do vstopa v šolo.

Čeprav imamo 83 šolskih dispanzerjev in 2 šolski polikliniki ugotavljamo tudi v zdravstvenem varstvu šolskih otrok neenakomerno razvito mrežo, ki je v glavnem usmerjena v kurativno dejavnost; iz leta v leto zajemamo s sistematičnimi pregledi le nekaj nad 40 % šolarjev; 779 bolnih otrok na 1.000 šolskih otrok v letu 1964 kaže prav gotovo na slabo zdravstveno odpornost in funkcionalno povezanost s slabo prehranjenostjo otrok.

Zato bi se moral svet republiškega zdravstvenega centra in Zavod SRS za zdravstveno varstvo v naslednjem obdobju usmeriti na proučitev zdravstvenega varstva otrok in podvzeti konkretne ukrepe za izboljšanje zdravstvenega stanja, zlasti pa za razvoj preventivnih oblik. V ta namen naj:

- izdelava program zdravstvenega varstva otrok od 0 - 15. leta in mu da prednost v celotnem programu zdravstvenega varstva, tako da bodo izvršene korekture v mreži zdravstvene službe in da se ustvarijo pogoji za realizacijo zdravstvenega varstva dojenčkov, predšolskih in šolskih otrok,
- da se začne izvajati sistematično zdravstveno varstvo predšolskih otrok v mestih in na podeželju,
- da se doseže sistematično letno zdravstveno spremljanje osnovnošolskih otrok,
- da se uveljavi šolska mlečna malica s šolskim letom 1966/67 v vseh šolah kot najpomembnejši zdravstveni ukrep.

I. b) Da še ni osnovna šola postala osrednja družbena ustanova v sistemu otroškega varstva niso krivi le slabi materialni pogoji šol, temveč se čuti odpor prosvetnih delavcev proti razširjanju družbene funkcije šole (dvom v vrednost koncepta šole s celodnevni bivanjem) in čakanje na idealne pogoje; čeprav kažejo uspehi, doseženi na nekaterih šolah tudi v teh pogojih, da je izredno pomembna pripravljenost šolskega kolektiva.

Delež šolskih otrok v varstvu se je sicer povečal na 3 % vseh osnovnošolskih otrok, vendar na račun predšolskih otrok (1,75%); prehrana šolskih otrok se je poslabšala in prejema šolsko malico le 62%, topli obrok pa le še 0,4 % vseh šolarjev.

Zato bo potrebno v naslednjem obdobju:

- hitreje nagrajevati možnosti za celodnevno bivanje otrok v šoli vsaj v mestih in industrijskih naseljih, da bomo zajeli 30 % šolarjev,
- v okviru sredstev za financiranje šolstva je dati prednost naložbam v osnovno šolo, da bo ta lahko opravljala svojo funkcijo; šoli je nujno tudi denarno priznati njeno razširjeno funkcijo,
- urediti je prehrano šolskih otrok tako, da bodo imele s šolskim letom 1966/67 vse šole orga-

nizirano mlečno malico in bodo dajale topli obrok tistim otrokom, ki so v varstvu,

- vplivati je na prosvetne delavce kot nosilce koncepta nove šole, da začnejo že v sedanjih pogojih postopoma realizirati načela in elemente reformirane šole. Pri tem je zelo pomembna vloga prosvetno pedagoških služb in raziskovalnih institucij na tem področju.

I. c) Varstvo predšolskih otrok se je relativno zmanjšalo, ker se je v glavnem na račun predšolskih otrok razvilo varstvo dojenčkov in šolarjev. V varstvo zajemamo 12,11 % vseh predšolskih otrok in 1,7 % vseh otrok od 0 - 3. leta starosti. Zaradi tega bi bilo potrebno:

- v naslednjem obdobju povečati število predšolskih otrok zajetih v varstvo na 30 % vseh otrok do 7. leta; da bi to dosegli moramo razvijati cenejše, preprostejše, pa tudi občasne oblike varstva predšolskih otrok,
- osnovne šole naj v skladu s svojimi možnostmi začno sistematično zajemati v varstvo zadnji predšolski letnik,
- izgradnjo prostorov za varstvo predšolskih otrok je nujno intenzivneje povezovati s stanovanjsko izgradnjo in pritegovati k reševanju teh problemov tudi delovne organizacije, starše in druge občane.

I. d) Telesno in duševno prizadeti otroci se morajo vključiti v sistem vzgoje in varstva. Zato je potrebno pri organizaciji varstva upoštevati tudi varstvo zlasti duševno prizadetih otrok, in to varstvo navezati na mrežo posebnih šol in oddelkov na osnovnih šolah ter jih vzpostavljati hkrati z razvojem te mreže.

II. Potrebno je vplivati na vsebino zveznega zakona o otroškem dodatku, da bo ta le splošen, in pripraviti republiški zakon, ki bo upošteval:

- specifične razmere naše republike glede na stopnjo zaposlenosti (tudi žensk), urbanizaci-

jo, demografske faktorje, kmetijsko politiko in politiko osebnega dohodka;

- potrebo po razširitvi funkcije otroškega dodatka pri odvajanju dela sredstev za financiranje osnovne dejavnosti otroškega varstva in za razvoj družbenih pogojev za otroško varstvo;
- potrebo po izenačevanju osnovnih pogojev za razvoj otrok in to na družbeni materialni osnovi. V 10 letih se je namreč bistveno spremenilo razmerje med otroškim dodatkom in osebnim dohodkom, zmanjšal pomen otroškega dodatka v stroških za otroka in zmanjšal njegov delež v okviru sredstev socialnega zavarovanja.

Pri pripravi novega republiškega zakona naj bi se upoštevala tudi sledeča stališča:

- otroški dodatek naj pripada v enakem znesku za vsakega otroka ne glede na število otrok v družini,
- cenzusi za pridobitev pravice do otroškega dodatka naj se v kar največji možni meri odpravijo oziroma omilijo.

V zvezi z obrazloženim bo treba določiti stalno stopnjo prispevka za otroško varstvo, ki bi zagotavljala tako sredstva potrebna za izplačilo otroških dodatkov, kot tudi sredstva za otroško varstvo. Tako bi pri enakih instrumentih in ob določenih predpostavkah po eni izmed predlaganih variant, ostalo v letu 1967 pri 3 %-ni stopnji prispevka v republiškem merilu - že 3,5 milijarde starih dinarjev za neposredno otroško varstvo.

III. Če hočemo realizirati različne vidike otroškega varstva je potrebno, da sprejmejo vse občinske skupščine še v letošnjem letu programe razvoja otroškega varstva in jih vključijo v srednjeročni plan razvoja občin, tako, da bo na osnovi teh prišlo do koordiniranega delovanja vseh, ki lahko pomagajo pri uresničevanju sprejetih nalog in da se bodo družbena sredstva kar najbolj smotrno uporabljala.

Strokovne službe v republici naj pripravijo navodila za sestavo programov.

T E Z E

ZA ZAKON O OTROŠKEM VARSTVU IN OTROŠKEM DODATKU

I. Splošna načela

1. Z otroškim varstvom se ureja celotni sistem družbene skrbi za otroke, ki obsega poleg zdravstvenega in socialnega varstva, izobraževanja, vzgoje, dnevnega varstva, še posebno varstvo otrok, za katere ne skrbijo starši.

Varstvo otrok se uresničuje:

1. z družbenim varstvom prek različnih oblik, zavodov in služb, namenjenih za otroke (otroško varstvo),
2. z zagotovitvijo dodatnih denarnih dajatev (otroški dodatek)
 - otrokom zaposlenih staršev,
 - ali
 - vsem otrokom.
2. Zaradi skladnega delovanja različnih družbenih dejavnikov in učinkovitega povezovanja vseh sredstev, zagotovljenih za otroško varstvo, sprejemajo družbeno-politične skupnosti (občina, republika) programe za razvoj otroškega varstva.
Družbeno-politične skupnosti so odgovorne za koordinacijo in usmerjanje vseh dejavnikov glede vprašanj splošnega razvijanja otroškega varstva ter pripravljanja in izvrševanja programov.
Za izvedbo te naloge in za upravljanje ustreznih skladov pooblastijo družbeno-politične skupnosti
v republiki:
 - ali republiško skupnost za otroško varstvo
 - ali posebni družbeni organ (komisija, svet ipd.)
 - ali republiško skupnost za socialno zavarovanje.
v občini:
 - ali občinsko skupnost za otroško varstvo
 - ali ustrezni družbeni organ (svet, itd.).

3. Stalni vir sredstev za otroško varstvo zagotavlja prispevek za otroško varstvo, ki se obračunava:
- ali od osebnih dohodkov delavcev,
 - ali od osebnih dohodkov delavcev in od drugih davkom in prispevkom zavezanih dohodkov (samostojna in kmetijska dejavnost ipd.).

Stopnja prispevka za otroško varstvo se določi vsako leto posebej ali za daljše časovno razdobje (npr. za obdobje srednjeročnega plana).

V okviru te stopnje se določi odstotek, ki oblikuje:

- sredstva republiškega sklada za izplačilo otroškega dodatka in sredstva republiškega sklada za otroško varstvo
- ali
- sredstva republiškega sklada za izplačilo otroškega dodatka in sredstva občinskih skladov za otroško varstvo.

Stopnjo prispevka za otroško varstvo in v okviru te stopnje višino odstotka za otroški dodatek določa:

- ali skupščina republiške skupnosti za otroško varstvo v soglasju s Skupščino SRS,
- ali skupščina republiške skupnosti za socialno zavarovanje v soglasju s Skupščino SRS,
- ali Skupščina SR Slovenije.

II. Otroško varstvo

4. Funkcija

Otroško varstvo, ki obsega dnevno varstvo dojenčkov, varstvo predšolskih otrok, celodnevno bivanje v šoli, šolsko prehrano, varstvo v drugih družinah, letovanja, klube, razne oblike razvedrila in rekreacije, uresničuje družba z raznimi oblikami in dejavnostmi prek zavodov in služb za varstvo in vzgojo otrok.

5. Uporabniki

Uporabniki otroškega varstva so otroci do 15 let starosti.

6. Organizacija in programiranje

Družbeno politične skupnosti razvijajo otroško varstvo na podlagi svojih programov v občini, na širšem območju z medobčinskim sodelovanjem ali za vso republiko.

Pri izdelavi teh programov sodelujejo vsi družbeni dejavniki, ki v svoji dejavnosti v kakršnikoli obliki obsegajo varstvo in vzgojo otrok.

Družbeni programi obsegajo kompleksno otroško varstvo z varstvenega, vzgojnega, zdravstvenega in urbanističnega vidika ter zajemajo varstvo v zavodih in drugih organiziranih oblikah.

Programi se izdelujejo na podlagi strokovnih analiz, potreb in družbene problematike okolja, upoštevajoč strokovne normative. Programi se realizirajo v kratkoročnih in dolgoročnih obdobjih ter po prioritetah splošne in posebne skrbi za otroke na določenem območju.

V okviru svoje dejavnosti imajo odgovorne strokovne službe, organi in organizacije, določene naloge, zlasti:

- da pripravijo osnove za programiranje otroškega varstva,
- da vključujejo področne naloge v svoje redne programe,
- da z vso odgovornostjo skrbijo za izvrševanje nalog v okviru kompleksnega programa otroškega varstva.

Republiški program vsebuje naloge za razvijanje otroškega varstva v republici, vsebuje smernice za njegov skladni razvoj, določa prioritete naloge in potrebe za izgradnjo in razvoj otroškega varstva, ki so nacionalnega pomena.

7. Financiranje

Viri sredstev za financiranje otroškega varstva v republiki so:

- prispevki za otroško varstvo od osebnih dohodkov delavcev
- ali
- prispevki za otroško varstvo od osebnih dohodkov delavcev, in od drugih davkom in prispevkom zavezanih dohodkov (samostojna in kmetijska dejavnost ipd.),
- republiški proračun,
- drugi družbeni skladi.

Iz republiškega sklada za razvoj otroškega varstva

- se financira izvrševanje prioriternih nalog iz programa razvoja otroškega varstva, ki so nacionalnega pomena,
- se dajejo krediti ali dotacije občinam kot soudeležba pri izvajanju prioriternih nalog občinskih programov otroškega varstva, da se s tem spodbujajo in pritegujejo sredstva občanov in delovnih organizacij.

Viri sredstev za financiranje razvoja in osnovne dejavnosti otroškega varstva v občini so:

- občinski proračun,
- skladi skupne porabe delovnih organizacij,
- drugi družbeni skladi,
- samoprispevek občanov,
- prispevki staršev,
- udeležba na sredstvih republiškega sklada otroškega varstva na osnovi ustrezne udeležbe lastnih sredstev

ali

- udeležba v določenem odstotku na prispevku za otroško varstvo.

Iz občinskih skladov za otroško varstvo oz. iz sredstev za otroško varstvo v okviru občine se financira izvajanje občinskih programov otroškega varstva, kolikor sredstva niso zagotovljena v drugih skladih.

O osnovnih kriterijih za razporeditev družbenih sredstev za otroško varstvo odločajo Skupščina SRS in občinske skupščine.

Organi upravljanja skladov za otroško varstvo se pri uresničevanju in izvrševanju svojih nalog povezujejo z ostalimi nosilci sredstev za otroško varstvo (sklad za izobraževanje, sklad za zdravstveno zavarovanje, sklad za telesno kulturo itd.), ter sklepajo z njimi na podlagi skupnih programov in akcij ustrezne pogodbe.

III. Otroški dodatek

8. Funkcija

Otroški dodatek je posebna oblika družbene pomoči, s katero se zagotovi družinam z otroki dodatni denarni prispevek v svrhu olajšanja vzreje in vzgoje otrok.

9. Upravičenci

Upravičenci do otroškega dodatka so:

- 1) Delavci, zaposleni s polnim delovnim časom pod pogojem, da imajo dopolnjeno 12-mesečno neprekinjeno delovno dobo ali 18-mesečno delovno dobo s prekinitvami v zadnjih dveh letih.

Izjema so:

matere samohranilke, ki imajo pravico do dodatka od dneva, ko stopijo na delo, tudi če ne delajo poln delovni čas. V tem primeru jim pripada dodatek v sorazmerno zmanjšanem znesku.

- 2) Delavci, ki imajo po prenehanju dela pravico do denarnega nadomestila med začasno brezposelnostjo.
- 3) Uživalci invalidskih in starostnih pokojnin in otroci, ki so uživalci družinskih pokojnin. Otroci, ki uživajo družinske pokojnine preko določene starosti zaradi nesposobnosti za delo imajo pravico do dodatka dokler prejemajo pokojnino.

- 4) Delovni invalidi, ki uživajo materialne oskrbnine ali začasno nadomestilo iz invalidskega zavarovanja.
- 5) Zavarovanci samostojnih dejavnosti, za katere je z republiškim zakonom predvidena ustanovitev pravic do otroškega dodatka, če redno plačujejo predpisani znesek za otroško varstvo.
- 6) Invalidi, ki imajo po predpisih o vojaških vojnih invalidih pravico do otroškega dodatka.

ali

Starši, ki vzdržujejo otroke ne glede na to, kje so zaposleni oziroma ali so zaposleni.

10. Materialno stanje družine kot pogoj za prejemanje dodatka

Pravico do dodatka imajo vsi otroci zaposlenih staršev, ki izpolnjujejo pogoje za dodatek, neodvisno od materialnega stanja družine.

ali

Pravico do dodatka imajo vsi otroci, neodvisno od materialnega stanja družine.

ali

Pravica do dodatka je odvisna od materialnega stanja družine, pri čemer se upoštevajo v cenzusu le dohodki od kmetijske in samostojne dejavnosti.

Predlog za način določanja cenzusa:

Cenzus predstavlja prispevku in davku zavezani dohodek od kmetijske ali samostojne gospodarske dejavnosti, ki znaša letno 50,00 N din na posameznega člana upravičenčeve družine. Če je v dohodku zajet samo katastrski dohodek, ali če je v dohodku štet tudi katastrski dohodek, se ta računa dvojno.

Zavarovanci, katerih dohodki na člana družine ne presegajo cenzusa v navedenem znesku, so upravičeni do dodatka v polnem znesku. Zavarovanci, katerih dohodki na člana družine presegajo cenzus v navedenem znesku, nimajo pravic do dodatka.

Opomba: Ta način določanja je v skladu s kriteriji, ki jih vsebuje republiški zakon o pogojih za priznavanje varstvenega dodatka in republiški zakon o višini delavčevega dohodka, ki vpliva na pravico do denarnega nadomestila med začasno brezposelnostjo.

11. Pravica do otroškega dodatka

Otroški dodatek pripada v enakem znesku za vsakega otroka ne glede na število otrok v družini, in sicer:

Za otroke do dopolnjenega 15. leta starosti.

Za otroke, starejše od 15 let, dokler so na rednem šolanju, in to:

- če so v srednjih šolah najdalje do konca leta, v katerem dopolnijo 19 let;
- če so na višjih in visokih šolah toliko časa po izteku leta, v katerem so bili stari 19 let, kolikor je predvideno po statutu šole.

Če otrok zaradi daljše bolezni ni dokončal šolanja v predpisanem roku, se izplačevanje dodatka podaljša za toliko časa, kolikor ga je izgubil za šolanje.

Otroci, ki so v času, ko jim je bil zagotovljen dodatek, postali zaradi prirojenih okvar, bolezni ali poškodb, nesposobni za samostojno delo in življenje, imajo pravico do dodatka ves čas, dokler traja taka nesposobnost.

12. Organizacija in financiranje

1. Sredstva za otroški dodatek se zagotovijo v okviru stopnje prispevka za otroško varstvo.

Prispevek za otroški dodatek, določen v okviru stopnje prispevka za otroško varstvo, je: vir dohodkov republiškega sklada za otroški dodatek.

Sredstva za izplačilo otroškega dodatka (sklad) se ugotovijo na podlagi enotnega zneska otroškega dodatka in števila otrok, za katere se predvideva, da bodo imeli pravico do otroškega dodatka.

Višino enotnega zneska otroškega dodatka in višino potrebnih sredstev za otroški dodatek:

- določi skupščina republiške skupnosti za otroško varstvo v soglasju s Skupščino SRS;
 - ali potrdi na predlog družbenega organa (komisija, svet), ki ga je imenovala za otroško varstvo, Skupščina SRS;
 - ali določi skupščina republiške skupnosti za socialno zavarovanje v soglasju s skupščino SRS.
2. Enotno določen znesek otroškega dodatka se občasno usklaja s splošnimi ekonomskimi gibanji, predvsem če pride v gibanju življenjskih stroškov in v gibanju osebnih dohodkov do znatnih pozitivnih ali negativnih razlik. O teh uskladitvah odloča organ, ki je določil znesek otroškega dodatka v soglasju s Skupščino SRS.
3. Sredstva za izplačilo otroškega dodatka oziroma republiški sklad otroškega dodatka upravlja:
- ali skupščina republiške skupnosti za otroško varstvo;
 - ali družbeni organ, ki ga imenuje Skupščina SRS;
 - ali skupščina republiške skupnosti za socialno zavarovanje.
4. Vsem upravičencem se otroški dodatek izplačuje iz republiških sredstev (sklada) za otroški dodatek.
5. Za kritje poslovnih primanjkljajev se obvezno oblikuje v republiki rezerva v določenem odstotku od ustvarjenih prispevkov in iz določenega dela ustvarjenega viška po odloku organa, ki sredstva za otroški dodatek (sklad) upravlja. Z republiškim zakonom se določi obvezna raven, do katere se oblikuje rezerva, rok v katerem se postopoma oblikuje predpisana rezerva (najmanj 5 let), maksimalno izdvajanje viškov rezerve in drugo.

Primanjkljaji, nastali v poslovanju republiških sredstev (sklada) za otroški dodatek, se pokrivajo iz sredstev rezerve, če ta sredstva ne zadostujejo, pa se krijejo s kreditom pod splošnimi pogoji, tako, da se vrnitev kredita zagotovi v stopnji prispevka za naslednje leto.

13. Uveljavljanje pravice

Pravico do dodatka uveljavlja delavec praviloma pri delovni organizaciji, v kateri je zaposlen, delavci zaposleni pri privatnih delodajalcih in vsi ostali upravičenci pa pri komunalnih zavodih za socialno zavarovanje oz. podružnicah, pri katerih uveljavljajo pravice iz zdravstvenega zavarovanja.

O pravici do otroškega dodatka upokojencev odloča in ga izplačuje tisti komunalni zavod, ki je pristojen za reševanje o pokojninah, oziroma izplačuje pokojnine.

Upokojenec, ki spremeni prebivališče s tem, da se preseli v drugo republiko, uveljavlja pravico do dodatka pri komunalnem zavodu, kjer ima novo prebivališče, in sicer po predpisih, ki veljajo v republiki, v kateri ima novo prebivališče.

Osebam, ki opravljajo samostojno dejavnost, ugotavlja pravico do dodatka komunalni zavod, pri katerem so socialno zavarovane in pri katerem istočasno plačujejo prispevek za otroško varstvo.

14. Postopek za uveljavljanje pravice

V postopku za uveljavljanje pravice do dodatka mora upravičenec predložiti tale dokazila:

a) za vse ctroke

- rojstni list iz matične evidence;

Če se kot pogoj za pravico do dodatka upoštevajo dohodki od kmetijske oziroma samostojne dejavnosti pa še:

- pismeno izjavo o tem, da nima prispevkom in davkom zavezanih dohodkov, niti on niti družin-

ski člani oziroma potrdilo pristojnega organa o višini davkom oz. prispevkom zavezanih dohodkov zase in za družinske člane za vsako preteklo koledarsko leto.

b) za otroke starejše od 15 let:

- potrdilo pristojnega zavoda o rednem šolanju;
- mnenje invalidske komisije o invalidnosti otroka, oziroma da ni sposoben za samostojno življenje in delo.

Upravičenec, ki si izposluje pravico do dodatka na podlagi neresničnih podatkov ali ne prijavi spremembe, ki vpliva na pravico do dodatka, odgovarja kazensko in materialno.

15. Odločanje o pravici

Odločbo o pravici do dodatka izdajajo delovne organizacije ali komunalni zavodi za socialno zavarovanje oz. njihove podružnice.

Proti odločbi delovne organizacije ali podružnice komunalnega zavoda za socialno zavarovanje, je dopusten ugovor na komunalni zavod za socialno zavarovanje, čigar odločba je dokončna.

Proti odločbi komunalnega zavoda za socialno zavarovanje, izdani v neposrednem odločanju o zahtevku, ali izdani na podlagi pritožbe:

je možen upravni spor pri Vrhovnem sodišču SR Slovenije, ki odloči o zahtevku za otroški dodatek dokončno;

ali je možna tožba pri pristojnem občinskem sodišču.

16. Izplačevanje dodatka

Otroški dodatek izplačujejo delovne organizacije delavcem, ki so pri njih zaposleni, komunalni zavodi za socialno zavarovanje pa upokojencem, začasno brezposelnim delavcem, zaposlenim pri zasebnih delodajalcih in drugim z zakonom določenim upravičencem.

Dodatek se praviloma izplačuje osebi, ki je vložila zahtevek za otroški dodatek.

Če sta oba zakonca upravičenca, se sporazumeta, kateremu od njih se otroški dodatek izplačuje.

Če živita zakonca ločeno, se dodatek izplačuje vsakemu za tiste otroke, ki živijo pri njem.

V primeru, da se otroški dodatek ne uporablja v svrhu, za katero je namenjen, lahko pristojni socialno-varstveni organ odredi, da se dodatek izplačuje ali drugemu od staršev, ali tretji osebi, ki skrbi za otroka.

OCENA IZDATKOV ZA OTROŠKO VARSTVO

I.

Republiške teze, ki vsebujejo predloge za rešitev vprašanj otroškega varstva predvidevajo:

1. Stalen vir dohodkov na podlagi prispevka za otroško varstvo. V okviru stopnje tega prispevka bi se določal odstotek
 - za otroško varstvo (republiški sklad ali komunalni skladi);
 - za otroški dodatek (republiški sklad).
2. Različen krog upravičencev do otroškega dodatka:
 - zaposleni, katerim pravica do otroškega dodatka izvira iz delovnega razmerja (sedaj veljavni sistem);
 - starši, ki vzdržujejo otroke ne glede na to, kje so zaposleni oziroma ali so zaposleni.
3. Prispevek za otroško varstvo glede na obseg upravičencev bi se obračunaval:
 - od osebnih dohodkov iz delovnega razmerja ali
 - od osebnih dohodkov iz delovnega razmerja in od vseh davkom in prispevkom zavezanih dohodkov (od samostojne in kmetijske dejavnosti itd.).

4. Enak znesek otroškega dodatka za vse otroke (odprava regresije).
5. Pravica do dodatka
 - ni vezana na materialno stanje družine;
 - je vezana na dohodke iz kmetijske in samostojne dejavnosti.

II.

Glede na predlagane rešitve posameznih vprašanj, ki se nanašajo na pravico do otroškega dodatka upoštevajo izračuni za:

- I. varianto: otroke vseh staršev, materialno stanje družine ni pogoj, prispevna osnova so osebni in drugi dohodki;
- II. varianto: otroke delavcev, materialno stanje družine ni pogoj, prispevna osnova so osebni dohodki zaposlenih;
- III. varianto: otroke delavcev, materialno stanje je pogoj, upoštevajo pa se le dohodki od samostojne in kmetijske dejavnosti. Prispevna osnova so osebni dohodki delavcev.

III.

Pri oceni izdatkov za otroški dodatek po predlaganih variantah za obdobje perspektivnega programa razvoja do leta 1970, so upoštevane naslednje predpostavke:

- 1) znesek otroškega dodatka 52,50 N din ostane nespremenjen;
- 2) veljavne stopnje prispevkov od osebnih dohodkov; sredstva za osebne dohodke in dohodke od samostojnih dejavnosti v dinamiki, kot jo predvideva perspektivni program razvoja do leta 1970; katastrski dohodek, kot prispevna osnova ostane nespremenjen;
- 3) od 510.000 otrok, ki se v SR Sloveniji šolajo oz. so stari do 7 let, je 71 %, t.j. 360.000 otrok delavcev;

4. letni režijski stroški znašajo 5,5 milijonov N din; iz sklada pokojninskega zavarovanja se daje letno 17,5 milijonov N din
- oba zneska sta upoštevana v izdatkih;
5. upoštevana ni valirizacija otroški dodatkov v prihodnjem obdobju;
6. upoštevan je letni prirast otrok v dosedanjem povprečju 10.000 otrok.

IV.

1. Ob prednjih predpostavkah in pri 3 % stopnji prispevka za otroško varstvo bi znašala v letu 1967 in v letu 1970 potrebna sredstva za otroški dodatek oz. potrebna stopnja prispevka za otroški dodatek in sredstva za otroško varstvo po posameznih variantah:

L e t o	Sredstva potrebna za otr.dodatek (milj.N din)	Stopnja prispevka potrebna za kritje otroškega dodatka	Pri 3%-ni stopnji ostane za otroško varstvo (milj.Ndin)
1967			
sedanji sistem	180,34	2,28	57,35
varianta I	315,60	3,80	-
varianta II	221,10	2,79	16,59
varianta III	203,15	2,56	34,54
L e t o			
1970			
sedanji sistem	197,82	1,87	119,49
varianta I	334,50	3,05	-
varianta II	240,00	2,27	77,31
varianta III	222,05	2,10	95,26

2. Za pokritje predvidenega primanjkljaja v skladu otroškega dodatka za leto 1966, ki bo v znesku 15,71 milijonov N din, bi se morala prispevna stopnja v letu 1967 povečati za 0,2 %.

3. Posamezni sistemi pravic do otroškega dodatka bi zajeli naslednje število otrok oz. odstotek od števila vseh otrok:

	<u>število otrok</u>	<u>% od vseh otrok</u>
sedaj veljavni sistem	320.000	63
varianta I	510.000	100
varianta II	360.000	71
varianta III	331.500	65

4. Primerjava potrebnih sredstev za otroški dodatek in delež sredstev za otroški dodatek v predvidenem narodnem dohodku za leto 1967, prikazuje po posameznih variantah naslednji pregled:

	sredstva za otr.dodatek sedanji sistem - 100	% za otroški dodatek v na- rodnem dohodku
sedanji sistem	100	1,38
varianta I	175	2,41
varianta II	123	1,69
varianta III	113	1,55

3 %-na prispevna stopnja za otroško varstvo od osebnih dohodkov bi pomenila 1,8 % od narodnega dohodka.

Narodni dohodek Stevilo preb. Procentinski do- Delež zaposlenih Delež otrok v Delež šolskih o-
na prebiv. 1964 valcev 1964 hodki občine na žensk - soptem- novah - 1964 trok, ki prejema jo malico - sept. 1955

Občina

	abs. (v 000)	vrstni red občine	abs. (v 000)	vrstni red občine	abs. (v 000)	vrstni red občine	%	vrstni red občine	abs. (v 000)	vrstni red občine	%	vrstni red občine	abs. (v 000)	vrstni red občine	%	vrstni red občine
Lj.-Center	1.475	1	42.745	12	132	1	50,6	3	11,8	1	04,0	3-9	04,0	1	04,0	3-9
Lj.-Šiška	756	2	40.685	7	60	3-4	33,0	28	5,5	8	52,7	46	52,7	8	52,7	46
Lj.-Bežigrad	728	3	35.013	14	63	2	32,7	50	10,5	2	85,3	7	85,3	2	85,3	7
Lj.-Moste-Polje	714	4	36.996	13	93	5	34,7	39	9,2	3	91,5	2	91,5	3	91,5	2
Kranj	690	5	50.064	6	51	7	45,6	11	5,0	13	68,6	3	68,6	13	68,6	3
Celje	330	6	50.947	4	40	15-20	35,7	20	4,1	16	47,2	50	47,2	16	47,2	50
Ravne	631	7	22.203	30	31	38-40	25,2	61	6,1	7	70,5	24-25	70,5	7	70,5	24-25
Trzin	595	8	11.430	57	44	12	48,1	7	7,3	5	86,3	4	86,3	5	86,3	4
Maribor-Center	580	9	60.245	1	45	11	42,7	17	5,1	12	82,2	35-36	82,2	12	82,2	35-36
Domžale	570	10	20.554	19	40	15-20	52,4	1	1,4	45-47	85,0	5-6	85,0	45-47	85,0	5-6
Velenje	548	11	24.113	26	34	27-32	29,4	56-57	0,4	60	73,2	20	73,2	60	73,2	20
Kamnik	547	12	20.476	32	40	15-20	44,7	12	3,0	28	56,3	41	56,3	28	56,3	41
Jesenice	540	13	25.560	23	52	6	27,7	59	5,3	10	71,3	23	71,3	10	71,3	23
Izola	533	14	9.449	60	46	9-10	51,4	2	3,1	25-27	30,9	54	30,9	25-27	30,9	54
Maribor-Tezno	501	15	46.502	9	29	43-46	31,0	53	3,1	15	74,0	18	74,0	15	74,0	18
Piran	496	16	12.136	55	60	3-4	33,0	49	4,8	6	62,2	35-36	62,2	6	62,2	35-36
Hrastnik	493	17	11.019	58	40	15-20	31,8	51	6,6	9	60,2	39	60,2	9	60,2	39
Trbovlje	490	18	10.155	39	40	15-20	30,6	54	5,4	4	65,7	30	65,7	4	65,7	30
Koper	402	19	31.253	16	49	8	35,0	35	7,5	36-37	76,7	14	76,7	36-37	76,7	14
Radovljica	454	20	26.970	21	46	9-10	44,1	13	2,1	29	85,0	5-6	85,0	29	85,0	5-6
Škofja Loka	452	21	25.122	25	38	22	46,1	8	2,8	11	57,3	40	57,3	11	57,3	40
Maribor-Tabor	446	22	43.765	11	33	33-36	38,2	26-27	5,2	17	71,4	22	71,4	17	71,4	22
Kočevje	419	23	16.825	47	39	21	34,9	36-37	4,4	40	84,0	8-9	84,0	40	84,0	8-9
Novo mesto	416	24	46.426	10	34	27-32	42,8	16	1,7	16	84,0	8-9	84,0	16	84,0	8-9

Občina	Narodni dohodek na prebiv. 1964		Število prebivalcev 1964		Proračunski doh. občine na prebivalca 1964		Delež zaposlenih žensk - septem-ber 1964 -		Delež otrok v var. vzgoj. usta- novah - 1964		Delež šolskih o- trok, ki prejemale malico - sept. 1965	
	abs. (v 000)	vrst. red občine	abs. občine	vrst. red občine	abs. (v 000)	vrst. red občine	%	vrstni red občine	%	vrstni red občine	%	vrstni red občine
Nova Gorica	403	25	47.945	8	40	15-20	35,1	34	2,7	30	82,3	11
Lj.-Vič-Rudnik	392	26	53.759	5	43	13-14	38,5	23	3,3	22-23	81,4	13
Cerknica	389	27	13.982	53	34	27-32	43,2	14-15	0,7	54-56	95,6	1
Krško	385	28	26.413	22	27	51-56	23,8	62	2,5	31-33	70,5	24-25
Žalec	375	29	31.755	15	26	57	45,9	9-10	2,5	31-33	65,0	32
Logatec	366	30	10.663	59	35	25-26	48,3	6	3,9	19	49,3	48
Sežana	354	31	23.961	27	33	33-36	34,6	40	2,3	35	68,3	27
Dravograd	350	32	7.352	61	33	33-36	34,8	58	3,2	24	67,0	29
Ilir. Bistrica	342	33	15.447	50	36	24	33,3	46	1,2	49-52	52,0	47
Postojna	341	34	18.630	35	35	25-26	34,2	42-43	1,1	53	9,6	57
Metlika	323	35	6.884	62	34	27-32	48,2	5	1,6	41-43	-	-
Zagorje	321	36	15.264	51	33	33-36	29,9	55	4,9	14	56,1	43
Vrhnika	318	37	12.884	54	43	13-14	45,9	9-10	2,5	31-33	43,8	53
Ajdovščina	312	38	21.304	31	31	38-40	41,4	19	1,5	44	-	-
Idrija	306	39	17.214	43	37	23	34,5	41	1,6	41-43	45,9	52
Črnomelj	296	40	17.050	44	34	27-32	35,9	33	0,7	54-56	47,7	49
Ptuj	288	41	64.503	2	27	51-56	36,0	31-32	1,2	49-52	13,4	56
Slov. Konjice	278	42	18.467	36	27	51-56	33,8	44	1,4	45-47	56,2	42
Slov. Gradec	278	43	16.214	49	32	37	38,3	24-25	1,6	41-43	64,5	33
Litija	277	44	16.436	48	31	38-40	43,2	14-15	2,0	38	74,1	17
Radlje ob Dravi	273	45	17.486	41	28	47-50	29,4	56-57	1,2	49-52	81,8	12
Slov. Bistrica	264	46	30.338	18	25	58-59	29,1	58	1,8	39	60,4	38
Tolmin	258	47	23.068	28	34	27-32	40,7	20	3,4	21	82,8	10
Ribnica	251	48	11.874	56	29	43-46	38,3	24-25	1,2	49-52	65,3	31
Gor. Radgona	245	49	19.543	33	29	43-46	34,2	42-43	3,6	20	68,2	28

 Narodni dohodek Število prebivalcev 1964 valca 1964 obćine na prebivalca 1964 žensk - septem-ber 1964 - malico -sept. 1965

Obćina	abs. (v 000)		vrst. red obćine		abs. (v 000)		vrst. red obćine		žensk - septem-ber 1964 - malico -sept. 1965		
	abs.	vrst. red obćine	abs.	vrst. red obćine	abs.	vrst. red obćine	abs.	vrst. red obćine	žensk - septem-ber 1964 - malico -sept. 1965	vrstni red obćine	
Trebnje	244	50	17.265	42	29	43-46	33,6	45	0,5	58-59	-
Laško	240	51	18.291	37	28	47-50	33,1	48	1,4	45-47	21,8
Grosuplje	236	52	22.537	29	30	41-42	49,5	4	0,6	57	63,1
Sevnica	217	53	18.267	38	27	51-56	40,3	21	2,1	36-37	-
Mozirje	214	54	15.105	52	28	47-50	36,0	31-32	3,3	22-23	76,6
Brežice	206	55	25.309	24	28	47-50	33,2	47	0,7	54-56	73,7
Lendava	198	56	27.365	20	24	60-61	27,4	60	2,4	34	68,9
Ljutomer	197	57	17.934	40	30	41-42	34,9	36-37	4,5	16	71,5
Šmarje	193	58	30.896	17	25	58-59	40,1	22	0,3	61	46,8
Murska Sobota	177	59	63.851	3	27	51-56	41,5	18	3,1	25-27	78,3
Šentjur	174	60	16.919	45	24	60-61	38,2	26-27	-	-	55,6
Ormož	160	61	19.192	34	27	51-56	31,7	52	1,3	48	62,1
Lenart	107	62	16.905	46	23	62	36,3	30	0,5	58-59	54,3

Viri: Narodni dohodek na prebivalca 1964 - podatki rep. zavoda za gospodarsko planiranje

Število prebivalcev 1964 - Republiški sekretariat za finance. Podatki o proračunski potrošnji v SR Sl. za 1964

Proračunski dohodki obćine na prebivalca - Rep.sekr. za finance - Podatki o prorač.potrošnji v SRS za leto 1964

Delež zaposlenih žensk - po popisu septembra 1964: Mesečni stat.pregled februar 1965

Delež otrok v varstveno vzgojnih ustanovah - po popisu dejavnosti kraj. skupnosti 1964 (Zavod za statistiko)

Delež šolskih otrok, ki prejemajo malico - podatki zavoda za šolstvo SRS.

Tabela 2

Upravičenci do otroškega dodatka, število otrok in število zavarovancev od leta 1951 do leta 1965

Leto	Št. upravič. do otroškega dodatka	Bazni indeks	Število otrok	Bazni indeks	Št. zava- rovancev	Bazni indeks
1951	88.789	100,00	175.339	100,00	296.242	100,00
1952	111.768	125,88	216.221	123,32	281.390	94,99
1953	104.659	117,87	202.877	115,71	303.615	102,49
1954	112.600	126,82	215.331	122,81	339.100	114,47
1955	121.421	136,75	232.425	132,56	367.970	124,21
1956	128.153	144,33	241.180	137,55	377.826	127,54
1957	135.121	152,18	252.735	144,14	399.106	134,72
1958	139.619	157,25	257.857	147,06	426.337	143,92
1959	145.880	164,30	265.347	151,33	440.552	151,41
1960	151.154	170,24	274.935	156,80	474.259	160,09
1961	157.654	177,56	286.560	163,43	495.291	167,19
1962	162.081	182,55	292.015	166,54	505.677	170,70
1963	169.869	191,32	299.777	170,97	523.968	176,87
1964	175.841	198,00	307.278	175,25	554.424	187,15
1965	184.034	207,27	314.629	179,44	561.591	189,57

Opomba: Podatki Zavoda za socialno zavarovanje SRS

Struktura upravičencev do otroškega dodatka glede na število otrok, za katere prejemajo otroški dodatek ter število in struktura otrok na enega upravičenca

Število otrok na enega upravičenca	Število upravičencev z navedenim številom otrok in odstotek nasproti skupnemu številu	Število otrok posamezne skupine upravičencev ter odstotek od skupnega števila otrok
1	89.322 - 49,36 %	89.322 - 28,73 %
2	66.874 - 36,92	133.628 - 42,98
3	16.529 - 9,13	49.587 - 15,95
4	5.131 - 2,84	20.524 - 6,60
5	1.945 - 1,07	9.725 - 3,13
6	738 - 0,41	4.428 - 1,42
7	318 - 0,17	2.226 - 0,72
8	125 - 0,07	1.000 - 0,32
9	34 - 0,02	306 - 0,10
10 in več	14 - 0,01	157 - 0,05
S k u p a j	180.970 - 100 %	310.903 - 100 %

Opomba: Stanje začetkom leta 1965, ocenjeno na podlagi popisa z dne 1.6.1956.

Tabela 4

Struktura upravičencev do otroškega dodatka glede na uvrstitve v posamezne skupine od A do C in od I do V:

SKUPINA	Število upravičencev in % nasproti celot- nemu številu	Število otrok in % nasproti celotnemu številu
I	165.764 - 89,79 %	280.006 - 88,34 %
II	201 - 0,11	298 - 0,10
III	113 - 0,06	149 - 0,05
IV	23 - 0,01	34 - 0,01
V	4 - 0,00	12 - 0,00
A	6.052 - 3,28	12.077 - 3,81
B	8.543 - 4,63	16.992 - 5,36
C	3.914 - 2,12	7.382 - 2,33
Skupaj	184.614 - 100 %	316.950 - 100 %

Opomba: Stanje I/II-1966 po podatkih ankete Zavoda za socialno zavarovanje SRS.

Vpliv regresije in davčnega cenzusa na višino otroškega dodatka

SKUPINA	%	ZNESEK	RAZLIKA
I	100,00	5.250	-
II	52,38	2.750	2.500
III	40,19	2.110	3.140
IV	27,81	1.460	3.790
V	15,43	810	4.440
A	46,29	2.430	2.820
B	30,86	1.620	3.630
C	15,43	810	4.440

Opomba: Po veljavni uredbi o otroških dodatkih (Ur.l.FLRJ, št. 36/1955 in 1/1956). Skupine I do V pomenijo višino davku zavezanih dohodkov na člana družine mesečno od 150 din do 1.000 din (davčna osnova iz leta 1954).

Skupine A do C izkazujejo temeljno dohodnino iz kmetijske dejavnosti po katastrskem dohodku iz leta 1955 v zneskih do 50 din, do 150 din in do 250 din na člana družine letno.

Višina otroškega dodatka glede na število otrok po sedaj veljavnih predpisih

a) Upravičenci brez davku zavezanih dohodkov ali z dohodki iz drugih (nekmetijskih) virov

Število otrok	Skupina				
	I	II	III	IV	V
1	5.250	2.750	2.110	1.460	810
2	10.310	5.150	3.940	2.730	1.515
3	14.930	7.190	5.500	3.810	2.115
4	19.110	8.875	6.785	4.700	2.610
5	22.770	10.139	7.750	5.365	2.980
za vsakega nadaljnjega otroka	3.690	1.200	960	670	370

Opomba: Tabela a) prikazuje v I skupini regresijo otroškega dodatka glede na število otrok upravičencev brez davku zavezanih dohodkov.

b) Upravičenci, ki imajo dohodek od kmetijstva

Število otrok	Skupina		
	A	B	C
1	2.430	1.620	810
2	4.545	3.030	1.515
3	6.345	4.230	2.115
4	7.830	5.220	2.610
5	8.940	5.960	2.980
za vsakega nadaljnjega otroka	1.110	740	370

Porast izdatkov za otroški dodatek in izdatkov za ostale panoge
socialnega zavarovanja

1958 = 100

Leto	Skupni izdatki	Zdrav. zavarov.	Inval. in pokoj. zavarovanje	Otroški dodatek
1958	100	100	100	100
1963	274	301	353	133
1964	356	433	424	157
1965	532	614	700	201

Struktura izdatkov za socialno zavarovanje po posameznih panogah
zavarovanja

Leto	Zdrav. zavar.	Invalid. zavarov.	Pokojninsko zavarovanje	Otroški dodatek	Skupaj
1953	24,46	9,58	23,92	42,04	100
1963	44,94	8,96	31,95	14,15	100
1964	48,80	8,50	30,49	11,92	100
1965	44,94		44,91	10,15	100

Obremenitev osebnega dohodka aktivnih zavarovancev za posamezne
panoge socialnega zavarovanja

PANOGA	L e t o				
	1953	1958	1963	1964	1965
zdrav. zavarovanje	13.497	27.319	67.143	90.906	127.398
inval. zavarovanje	5.286	5.969	13.392	15.827	127.318
pokoj. zavarovanje	13.201	18.356	47.724	56.806	
otroški dodatek	23.194	19.187	21.143	22.200	28.760

Obremenitev osebnega dohodka zavarovancev za otroški dodatek je zelo nizka in tudi v absolutnem merilu malenkostna, saj znaša v letu 1965 le 2.465 din mesečno na aktivnega zavarovanca.

Tabela 7

Dinamika narodnega dohodka in otroškega dodatka in deleža
izdatkov za otroški dodatek v narodnem dohodku v letih
1953 do 1965

V letu	Narodni dohodek	Izdatki za otroški do- dodatek	Delež izdatkov za otroški dodatek v narod. dohod. v %
	1953 = 100		%
1953	100	100	4,26
1954	115,31	95,5	3,53
1955	139,00	103,7	3,18
1956	143,95	108,7	3,22
1957	167,91	114,6	2,91
1958	185,74	116,2	2,67
1959	214,88	125,7	2,49
1960	267,13	135,0	2,15
1961	306,15	143,8	2,00
1962	336,70	156,2	1,98
1963	392,67	157,3	1,71
1964	637,7	181,2	1,37
1965	677,2	232,0	1,44

OKVIRNE TEZE ZA PROGRAMIRANJE OTROŠKEGA VARSTVA V OBČINI

Namen programiranja razvoja otroškega varstva je uskladiti prizadevanja vseh činiteljev, ki delajo za otroke v občini tako, da bo njihovo delo, kar najbolj učinkovito. (organi družbeno političnih skupnosti, šolstvo, zdravstvo, socialno varstvo, družbeno politične organizacije: DPM, RK itd.).

Ker je otroško varstvo družbena dejavnost, katere namen je normalen in zdrav razvoj otrok, je cilj programiranja pospešiti napredek tistih dejavnosti, ki so posebej pomembne za skladen razvoj otrok, a so za potrebami najbolj zaostale.

Med dejavnostmi, ki ne dohajajo potreb, sta prav dnevno varstvo in dopolnilna prehrana otrok. Program mora zajeti vse družbeno delo v zvezi z otroki: vzgojo, izobraževanje, zdravstveno in socialno varstvo. Zaradi navedenega razloga pa naj bo v njem posvečena posebna skrb razvoju dnevnega varstva in dopolnilni prehrani.

Pod dnevnim varstvom razumemo sistem družbenega varstva, obsegajoč vrsto oblik, ki se medsebojno dopolnjujejo in prilagajajo krajevnim potrebam. Razvija se v šolah, v vzgojno varstvenih zavodih, v pionirskih domovih in klubih, na igriščih, v sobah za otroke v stanovanjskih blokih, v krožkih itd. Namen dnevnega varstva je dopolnjevanje družinske vzgoje in oskrbe otrok.

Da bi se razvijalo programiranje otroškega varstva po občinah čimbolj enotno in kompleksno, predlagamo okvirne teze za izdelavo programov. Teze obsegajo predlog elementov programiranja, ki jih je potrebno podrobneje spoznati, da bodo programi čimbolj usklajeni s potrebami.

Elementi programiranja:

- A. Spoznavanje dosežene stopnje razvoja in potreb otroškega varstva
- B. Planiranje nalog v okviru srednjeročnega plana razvoja in letnih delovnih planov
- C. Planiranje sredstev in kadrov, potrebnih za izpolnitev nalog

- A. Spoznavanje obstoječega stanja v otroškem varstvu

Za spoznavanje obstoječega stanja je potrebno zbrati:

- osnovne demografske podatke
- podatke o družinskem okolju, iz katerega izhajajo otroci
- podatke o zdravstvenem stanju otrok
- podatke o šolanju otrok
- podatke o obstoječem družbenem varstvu otrok
- podatke o prostorski porazdelitvi otrok v občini
- podatke o potrebah po varstvu otrok glede na obstoječe stanje

1. Osnovni demografski podatki:

- število otrok v občini v starosti:
 - od 0 - 14 let
 - od tega: 0 let
 - 1 - 2 let
 - 3 - 6 let
 - 7 - 14 let
- število živorojenih otrok v občini na 1.000 prebivalcev v 8 letnem povprečju

2. Podatki o družinskem okolju:

- število otrok zaposlenih mater
- število otrok iz nepopolnih družin
- število otrok, ki ne živijo pri starših
- število otrok zaposlenih mater, ki nimajo primerno urejenega varstva v družini

od tega otrok v starosti od 0 - 2 leti
od 3 - 6 let
od 7 -14 let

- število otrok zaposlenih mater, ki nimajo primerno urejene prehrane v družini

od tega otrok v starosti od 0 - 2 leti
od 3 - 6 let
od 7 -14 let

- število vzgojno ogroženih otrok
od tega otrok v starosti od 0 - 2 let
od 3 - 6 let
od 7 -14 let

- število ekonomsko ogroženih otrok
od tega otrok v starosti od 0 - 2 let
od 3 - 6 let
od 7 -14 let

3. Zdravstveno stanje otrok:

(po podatkih zdravstvene službe iz preteklega leta)

- število živorojenih otrok
- število otrok rojenih v porodnišnicah
- število otrok, rojenih brez strokovne pomoči
- število nosečnic, zajetih na prvi pregled v posvetovalnicah za žene
% nosečnic, zajetih na prvi pogled
- število dojenčkov, zajetih na prvi pregled v posvetovalnicah za otroke
% dojenčkov, zajetih na prvi pregled
- število in procent otrok, zajetih v redni sistematiki zdravniški pregled:

otroci v starosti	število	%
do 2 let		
od 3 do 6 let		
od 7 do 14 let		

- število zajetih otrok po patronažni službi:

otroci v starosti število vseh otrok število ogro-
ženih otrok

do 2 let

od 3 - 6 let

od 7 - 14 let

- najpogostejše bolezni, ugotovljene v dispanzerjih
za otroke in šolsko mladino pri otrocih v starosti:

bolezni po vrstnem število obolelih
redu

0 let

od 1 - 2 let

od 3 - 6 let

od 7 - 14 let

- število umrlih otrok
in najpogostejši vzro-
ki smrti:

otroci v starosti	najpogostejši vzroki smrti	število umrlih
-------------------	-------------------------------	-------------------

0 let

1 - 2 let

3 - 6 let

otroci v starosti	najpogostejši vzroki smrti	število umrlih
-------------------	-------------------------------	-------------------

7 - 14 let

- zdravstveno stanje otrok na osnovi sistematskih zdravniških pregledov po starosti - število in procent posameznih težjih odstopov od zdravja

od 0 - 2 let

od 3 - 6 let

od 7 - 14 let

- Podatki o obveznih sistematskih zdravniških pregledih za osebe, zaposlene v vseh zavodih:

zavodi	števil. zaposl. osebja	število sistematsko zdravniško pregleda- nega osebja
--------	---------------------------	--

osnovne šole

vzgojno varstveni zavodi

otroški dom

internati

- Podatki o higienskem stanju vzgojno varstvenih zavodov in šol v preteklem letu (strokovno mnenje za vsak zavod posebej)

Ugotovitve o higienskem stanju šol:

Ugotovitve o higienskem stanju vzgojno varstvenih zavodov:

- podatki o zdravstvenem prosvetljevanju staršev, pedagogov, vzgojiteljev in otrok (Podatke naj da zdravstvena služba):

4. Otroci v osnovni šoli

- število otrok v osnovni šoli
- % otrok od vpisne generacije, ki so v preteklem šolskem letu uspešno končali osnovno šolo
- število osnovnih šol v občini, ki delajo pretežno:
 - v eni izmeni
 - v dveh izmenah
 - v treh izmenah
- število otrok, ki prihajajo v šolo več kot 4 km daleč
- število otrok, ki se vozijo v šolo z javnimi prometnimi sredstvi
- število osnovnošolskih otrok, ki zaradi oddaljenosti od šole ne živijo pri starših
- skupno število osnovnih šol (tudi podružničnih)
 - od tega jih ima organizirano malico
 - od tega jih ima organizirano kosilo
 - od tega jih ima organizirano pomoč pri učenju
 - od tega jih ima organizirano varstvo otrok

5. Dnevno varstvo otrok

- a) vrsta in število vzgojno varstvenih zavodov in drugih oblik za dnevno varstvo otrok
 - število kapacitete
- kombinirani vzgojni varstveni zavodi

- vzgojno varstveni zavodi za predšolske otroke
 - jasli
 - predšolski oddelki pri osnovnih šolah
 - oddelki za varstvo šolarjev
 - otroške sobe v stanovanjskih blokih z organiziranim varstvom
 - otroška igrišča z organiziranim nadzorstvom
- b) v celoti je v rednem organiziranem dnevnem varstvu v zavodih in drugih oblikah (zasedba zgoraj navedenih kapacitet):
- dojenčkov
 - malčkov (1 - 2 letnih)
 - predšolskih otrok (3 do 6 letnih)
 - šoloobveznih (7 do 14 let)
- c) število otrok v dnevnem varstvu po predlogu organov za socialno varstvo (zaradi socialne, vzgojne in zdravstvene ogroženosti)
- predšolskih otrok (0 do 6 let)
 - šoloobveznih otrok (7 do 14 let)
- d) število otrok, katerih starši plačujejo storitve v zavodih v celoti
- delno
 - ne plačujejo
- e) število otrok, ki so v dnevnem varstvu v tujih družinah
- f) razširjena dejavnost vzgojno varstvenih zavodov:
- število zavodov, ki organizirajo za predšolske otroke razne vzgojne dejavnosti
 - število vključenih predšolskih otrok

6. Prehrana otrok

- Prehrana za otroke je organizirana v:
 - številu zavodov in šol
- vzgojno varstvenih zavodih osnovnih šolah
- Kosilo in malico sprejema v zavodih in šolah:
 - številu
- predšolskih otrok šoloobveznih otrok
- Samo kosilo sprejema v zavodih:
 - predšolskih otrok šoloobveznih otrok
- Samo malico v zavodih in šolah sprejema:
 - predšolskih otrok šoloobveznih otrok

7. Interesne dejavnosti otrok

- a) število šoloobveznih otrok, ki sodelujejo v interesnih dejavnostih, ki jih razvija pionirska organizacija in druge organizacije ter društva ob šoli
- b) število otrok, ki sodelujejo v dejavnostih, ki jih organizirajo vzgojno varstveni zavodi, pionirski domovi, knjižnice ter krajevna društva in organizacije:
 - v kulturno prosvetnih
 - v telesno vzgojnih
 - v tehničnih
 - in drugih

Število šoloobveznih otrok, ki niso vključeni v nobeno od navedenih interesnih dejavnosti

c) Razpoložljivi prostori za interesne dejavnosti izven šol in vzgojno varstvenih zavodov:

- pionirski domovi
- otroške in pionirske sobe
- telovadnice izven šole
- knjižnice za otroke
- delavnice za tehnično vzgojo
- klubi
- igrišča
- drugi prostori za interesno dejavnost otrok

8. Letovanja

- organizatorji letovanj:
- stalne baze za otroška letovanja (v ta namen zgrajeni in drugi objekti, ki se uporabljajo za letovanja):
 - višinske baze
 - obmorske baze
- število otrok, ki so bili v preteklem letu na:
 - dvo ali tritedenskih letovanjih
 - dnevni letovanjih (povprečno število udeležencev)
 - taborenjih

9. Ocena materialne baze posameznih zavodov in dejavnosti za dnevno varstvo in prehrano ter interesne dejavnosti otrok (podatki naj pokažejo potrebe po izboljšanju materialnih razmer že obstoječih vzgojno varstvenih zavodov in dejavnosti).

10. Podatki o osebju, zaposlenem v dnevnem varstvu otrok:
- stalno zaposleno osebje -
 - strokovno pedagoško
 - strokovno zdravstveno
 - strokovno socialno
 - brez strokovne kvalifikacije

- upravno osebje
- tehnično (kuharice, snažilke)
- sodelavci (občasni in honorarni):
 - strokovni
 - nekvalificirani
- prostovoljni družbeni delavci.

11. Varstvo otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju

- a) skupno število doslej kategoriziranih otrok
 - kategorizirani otroci po vrstah motenj in starosti:

vrste motenj	o t r o c i s o s t a r i	
	od 0 - 7 let	od 8 do 15 let

debili
 lažje duševno zaostali
 s kombiniranimi
 motnjami
 imbecili
 idioti
 telesni invalidi
 osebno moteni
 gluhi
 naglušni
 slabovidni
 slepi
 z govornimi in gla-
 sovni motnjami

- b) evidentirani, vendar še ne kategorizirani otroci:
 od 0 - 7 let
 od 8 - 15 let

- c) število kategoriziranih otrok, ki se že rehabili-
 tirajo:

debili
 lažje duševno zaostali
 s kombiniranimi motnjami
 imbecili

telesni invalidi
osebnostno moteni
gluhi
naglušni
slabovidni
slepi
z govornimi in gla-
sovnimi motnjami

d) zavodi za otroke z motnjami v telesnem in duševnem razvoju v občini:

Vrsta zavoda	število	kapaciteta	število otrok iz občine v teh zavodih
--------------	---------	------------	---------------------------------------

število kategoriziranih otrok iz občine v zavodih izven območja občine

e) možnosti za rehabilitacijo otrok in zaposlitev rehabilitirane mladine ter sodelovanje strokovnih služb pri rehabilitaciji in zaposlitvi kategorizirane mladine (organi socialnega varstva, šolstva, zdravstva, socialnega zavarovanja in zavodov za zaposlovanje)

12. Rejništvo in domsko varstvo

število rejencev v občini:
iz domače občine
iz drugih občin

število otrok iz občine, ki so v reji v drugih občinah

- število otrok iz občine, ki so jih dali v rejo:

<u>v domačo občino</u>	<u>v tujo občino</u>
<u>predšol. šolski</u>	<u>predšol.šolski</u>

skrbstveni organi

starši sami

b) kako sodelujejo občinski varstveni organi z rejniškimi družinami?

- koliko je rejniških družin, s katerimi varstveni organi še ne sodelujejo

c) Ali so rejenci pod rednim zdravstvenim nadzorom
koliko rejencev zdravstvena služba redno še ne nadzoruje

d) število otrok v občini, ki žive v otroških in mladinskih domovih:
v domači občini
v drugih občinah

13. Podatki o prostorski porazdelitvi otrok v občini

- število otrok v mestnih področjih občine
- število otrok v podeželskih območjih
- stanovanjska naselja z največjim številom otrok v občini:

-----	-----
naselje	število otrok
-----	-----

P o d a t k i o o b s t o j e č i h p o t r e b a h

Potrebe po zdravstvenem in socialnem varstvu otrok imajo zdravstvene in socialne službe po občinah povečini že zbrane in po njih uravnane svoje programe. Prav tako so nekatere predvsem socialne službe tudi že zbrale po-

trebe po rednem dnevnem varstvu in dopolnilni prehrani otrok. Tam, kjer teh potreb še ni analizirala nobena strokovna služba v občini, je nujno zbrati še podatke o navedenih potrebah:

1. Redno dnevno varstvo otrok

Rednega dnevnega varstva je potrebno v občini naslednje število otrok:

- otroci v starosti od 0 - 2 let
- od 3 - 6 let
- od 7 - 14 let

2. Dopolnilna prehrana otrok

Ker prepostavljamo, da je treba za vse dojenčke in večino predšolskih otrok, ki so potrebni rednega dnevnega varstva, urediti v zavodih tudi dopolnilno prehrano, bomo pri prehrani posebej iskali samo podatke o potrebah šolskih otrok, v prvi vrsti otrok, ki obiskujejo osnovno šolo, ne da bi pri tem zanemarili potrebno dopolnilno prehranjevanje dijakov iz šol II. stopnje in vajencev.

- Število šoloobveznih otrok, ki bi jim morali preskrbeti malice v šoli

število šol v občini, ki nimajo urejene malice

- število šoloobveznih otrok, ki bi jim morali preskrbeti kosila

od tega je: otrok, ki se vozijo v šolo
otrok zaposlenih mater
socialno ali zdravstveno
ogroženih otrok

- število šol kjer bi morali organizirati kosila

3. Razširjena vzgojna dejavnost zavodov in šol:

- Število zavodov, ki bi morali glede na potrebe otrok v svojem okolju razširiti vzgojno dejavnost

število otrok, ki naj bi jih vključili v to dejavnost

- osnovne šole bi morale organizirati:

vrste dejavnosti število šol število otrok

dnevno varstvo otrok
pomoč pri učenju
razne interesne
dejavnosti

4. Ostali činitelji, organizacije in društva bi morali razširiti svoje delo z otroki z vključitvijo v:

vrste dejavnosti število otrok

kulturno prosvetno delo
telesno vzgojno delo
tehnične krožke itd.

5. V organizirano dvo ali tritedensko letovanje bi morali zajeti otroke zaradi:

razlogi število otrok

vzgojnih razlogov
zdravstvenih razlogov
socialnih razlogov

6. Taborenje bi morali organizirati za otrok.

Opomba: Podatke o potrebah po organiziranem dnevnem varstvu otrok in njihovem dopolnilnem prehranjevanju izven doma bi morali zbrati:
za dojenčke in predšolske otroke: z analizami potreb v krajevnih skupnostih
za šoloobvezne otroke po šolah

Te podatke pa je potrebno dopolniti s podatki, s katerimi razpolagajo že zdravstvena, socialna in prosvetno pedagoška služba ter šole v občini.

Te službe dajejo tudi podatke o potrebah po letovanju otrok; podatke o potrebah po razširjeni vzgojni dejavnosti otrok in njihovem interesnem udejstvovanju pa mora zbrati predvsem šola in organizacija, ki delujejo ob njej (pionirska organizacija), kakor tudi krajevna društva.

B. Planiranje nalog

Naloge planiramo potem, ko smo spoznali obstoječe stanje potreb. Ker pa je izpolnitev nalog omejena s personalnimi in materialnimi možnostmi, moramo razvrstiti naloge po njihovi pomembnosti za razvoj otrok. Najbolj potrebne oblike otroškega varstva začnemo razvijati takoj, ostale širimo ali nanovo uvajamo postopno,

Najbolj pomembne so take varstvene oblike, ki dajejo večstranski učinek: npr.: dopolnilna prehrana otrok v šolah, ki je pogoj za zdrav razvoj šolskih otrok, omogoča uspešno šolsko delo in vzgaja otroke k pravilnemu prehranjevanju.

Elementi programa so:

1. določitev nalog, izhajajočih iz obstoječih potreb po različnih dejavnostih
2. določitev nalog, ki jih bo treba opraviti zaradi perspektivnega večanja potreb
3. razvrstitev nalog po njihovi pomembnosti
4. določitev časovnega zaporedja za izvajanje nalog.

1. Obstoječe potrebe zahtevajo razširitev že nekaterih vpeljanih varstvenih oblik v občini ter uvedbo novih oblik (npr.: dnevno varstvo v šoli, sistematični zdravstveni pregledi predšolskih otrok itd.)

Pri planiranju dejavnosti moramo določiti:

- kje bo varstvo organizirano
 - kakšen obseg, to je: koliko otrok in katere otroke bomo vključili v varstvo, da bomo zadovoljili najbolj pereče potrebe in
 - kdo bo izvajal planirano nalogo s področja otroškega varstva.
2. Perspektivne potrebe za razširitev otroškega varstva bodo rasle predvsem z intenzivnejšim zaposlovanjem, s pospešeno stanovanjsko gradnjo v določenih industrijskih območjih, kakor tudi z intenzivnim razvijanjem tržne produkcije v kmetijskih predelih. Podatke o predvidenem razvoju vsebuje gospodarski in družbeni program razvoja v občini (sedanji srednjeročni plan).

Pri planiranju perspektivnega razvoja otroškega varstva moramo določiti:

- katere oblike varstva bo potrebno posebej razvijati
- kje bomo organizirali te varstvene oblike
- kakšen obseg bo zadovoljil potrebe in
- kdo bo izvajal varstvo.

V kolikor so določene oblike otroškega varstva: na primer redno dnevno varstvo otrok povezane s stroški za investicije v zgradbe in opremo ter z investiranjem v kadre, moramo upoštevati te že pri letnih delovnih programih npr.: predvideti sredstva za šolanje kadrov, ki bodo potrebni za perspektivno razširitev dejavnosti, urediti določene gradbene objekte tako, da razširitev zmogljivosti zavoda ali šole ne bo terjala adaptacij v obstoječih stavbah itd.

3. Razvrstitev nalog po njihovi pomembnosti mora upoštevati predvsem:

- sedanji obseg potreb in njihovo intenzivnost
- vpliv določene varstvene dejavnosti na razvoj otrok.

Varstvene oblike, ki jih uvajamo morajo:

- zajeti čim večje število otrok
- njihovo delovanje mora biti kar najbolj redno, stalno
- prostorsko morajo biti akcije usmerjene tja, kjer so potrebe najbolj pereče in najbolj pogostne.

Določene varstvene oblike, npr. šolske malice, preventivne zdravstvene akcije morajo obseči vse otroke ali služiti celotnim starostnim skupinam, če hočemo, da bo njihov uspeh zaznaven. To so predvsem preventivne vzgojne in zdravstvene akcije, ki so učinkovite samo pod pogojem, če so široko zasnovane in izvedene. Take akcije preprečijo lahko v celoti škodljive vplive na razvoj otrok.

Učinkovitost določene varstvene oblike pa ni opredeljena samo z obsegom zajetih otrok, temveč tudi z večstranskim vplivom na njihov razvoj (npr.: zdravstveni in vzgojni pomen šolskih mlečnih malic vzgojni in zdravstveni pomen urejenega dnevnega varstva otrok).

4. Določitev časovnega zaporedja za izvajanje nalog temelji na razvrstitvi nalog po njihovi pomembnosti. Časovno zaporedje narekuje predvsem:

- obseg škode, ki jo povzroči odlašanje določenih nalog in
- objektivne možnosti, ki jih imamo za hitro reševanje pomembnih nalog s področja otroškega varstva.

Odlasjanje določenih nalog, kot so: urejanje prehrane otrok, organizacija varstva predšolskih otrok, smotrna zaposlitev in sprostitev šolskega otroka v prostem času povzroča nepopravljivo škodo v otrokovem telesnem in duševnem razvoju. Prav tako povzroča družbeno škodo zamujanje v rehabilitaciji najmlajših razvojno motenih otrok.

Določene oblike otroškega varstva lahko uvedemo ponekod že takoj, brez ali z manjšimi naložbami (npr. obstoječe zmogljivosti javnih kuhinj omogočajo or-

ganizacijo dopolnilne prehrane šolskih otrok, razni družbeni in klubski prostori, ki niso dovolj izkoriščeni lahko služijo interesni zaposlitvi šolskih otrok itd.).

C. Planiranje sredstev, potrebnih za izpolnitev nalog

Za razširitev obstoječih in uvedbo novih oblik varstva so potrebna dodatna sredstva. Planiranje nalog in sredstev mora biti usklajeno. Če hočemo doseči razvoj, moramo najprej planirati naloge in nato iščemo sredstva. Časovno zaporedje uvajanja določenih oblik varstva ali razširjanje obstoječih pa mora že temeljiti na realni oceni sredstev, ki jih lahko pričakujemo tako za naložbe, kakor za financiranje dejavnosti. Planiramo sredstva za:

- investicije v otroško varstvo (stavbe in oprema)
- sredstva za usposobitev kadrov, ki bodo izvajali varstvo
- sredstva za osnovno dejavnost

Plan sredstev za naložbe mora temeljiti na investicijskem programu, ki kaže, kakšen obseg sredstev zahtevajo nove stavbe in oprema, adaptacije in razširitev starih poslopij ter njihovo opremljanje.

Sredstva za naložbe planiramo posebej ter jih zbiramo po virih. Porabljali jih bomo le določen, omejen čas. Sredstva za dejavnost pa moramo preskrbeti vsako leto znova, zato naj bodo v planu predvideni viri za financiranje dejavnosti stalni, če hočemo doseči stabilen sistem varstva.

V programu razvoja otroškega varstva predvidimo stalne vire in obseg njihovega črpanja po letih ter potrebne akcije za pridobitev fakultativnih virov predvsem za naložbe. Planiranje razvoja otroškega varstva pa mora biti integrirano v program gospodarskega in družbenega razvoja občine.

NEKATERI NORMATIVI KOT PODLAGA PLANIRANJU
VZGOJNO VARSTVENIH USTANOV

I. objekti za dnevno varstvo otrok.

A. Igrišča

Predlog simpozija "Stambena zajednica kao predlog prostorskog planiranja" Beograd 1962 za opremljenost stanovanjskih naselij z igrišči

Vrsta igrišča	Komu rabi	Površina/ na/preb.	Prim. vel.	Prim. Polmer štev. vpliv. otrok območ.
Peskovnik	Otrokom do 3 let	0,1 m ²	30 m ²	20 50 m
Igrišče za predš.otroke	Otrokom 3 - 7 let	0,6 m ²	400 m ²	50 150 m
Igrišče za šolske otroke	Otrokom 7 - 15 let	1,5 m ²	1000 m ²	300 500 m

B. Vzgojno varstveni zavodi

1. Potrebne površine v domu za šolske otroke:
7 - 15 let
"Progres" iz l. 1958-material ob razstavi "Stambena zajednica" Zagreb 1958.

Površina na otroka	5,5 m ² neto
v zgradbi	6,5 m ² bruto
na igrišču	6,0 m ²

2. Otroški vrtec (za otroke od 14 mesecev do 7 let):

površina/otroka	5,5 m ² neto
v zgradbi	6,5 m ² bruto
na igrišču	4,0 m ²

lega v stanovanjski četrti
največja oddaljenost 160 - 200 m

3. Jasli (dojenčki, stari od 0 - 14 mesecev):

površina na otroka 3,8 m² neto
lega 4,5 m² bruto

na primernem mestu v bližini
centra stanovanjskega naselja

največja oddaljenost 600 m

V študiji Urbanističnega inštituta Slovenije "Soseska kot urbanistični element oblikovanja mest in naselij so v poglavju "Družbeni center soseske" dani naslednji podatki, zbrani iz "Priporočil za gradnjo Vzgojno varstvenih ustanov:

Potrebne površine za kombinirano ustanovo za 170 otrok, od katerih jih je v ustanovi istočasno ves dan 110, potrebujemo 4,6 m² zazidane bruto površine in 15 m² igrišča/otroka, skupaj 20 m²/otroka površine zemljišča.

Polmer vplivnega območja 220 - 330 m

lega najugodnejša ob glavni pešpoti iz soseske - to je v smeri proti izhodu.

Podrobnejšo obravnavo prostorov glej v knjigi (Otroško varstvo v komuni in krajevni skupnosti - zal. CZNG leto 1965).

Povzetki iz poglavja: Planiranje VV ustanov - knjige "Dnevno varstvo otrok v komuni in krajevni skupnosti - založba CZNG - Ljubljana 1965. - str. 42:.

1. Centralna vzgojno varstvena ustanova mora biti dosegljiva po peš poteh, ki se ne križajo s prometnimi cestami. Običajno to pomeni, da leži ustanova znotraj soseske, najraje v osrednji zelenici,

v bližini naravnega predela in v bližini podobnih ustanov: šole, igralnega polja, igralnega parka, kluba ipd.

2. Vzgojno varstvena ustanova (in jasli) naj leži proti izhodu iz soseske, to je v smeri postaje javnega prometnega sredstva; zaposlene matere lahko na poti v službo "oddajo" otroka in ga na povratku iz službe vzamejo s seboj.
3. Najprimerneje je, če imamo ob centralni ustanovi tudi centralno igrišče (igralni park z nadzorom vzgojitelja).
4. Razdalja od stanovanja do ustanove je odvisna od gostote zazidave (Glej tabelo "Število otrok pri različnih vplivnih območjih in pri razni gostoti" v poglavju "Norme" v knjigi "Dnevno varstvo otrok v komuni in krajevni skupnosti".

Pri gostoti 200 preb./ha je v 400 m polmera zajetih 2000 do 3000 otrok, če računamo, da jih je 20-30 % prebivalstva.

Pri gostoti 100 preb./ha je v 400 m polmera 1000-1500 otrok.

Pri gostoti ca 50 preb./ha - pri zelo redki zazidavi je približno 500 - 750 otrok.

Razdalja vplivnega območja 400 m bo prekoračena šele pri naselju enodružinskih hiš, kar je dopustno, ker je tam intenzivnost potreb po vzgojno varstvenih ustanovah manjša kot v naseljih z večjo gostoto, oziroma s srednjo ali zelo visoko zazidavo (bloki, stolpnice).

5. V centralnih mestnih območjih seveda te številke ne veljajo, ker je tam položaj čisto drugačen (večja gostota, močan promet, nestanovanjska funkcija celotnega območja). Ker so stanovanja samo izjemna in posebnih kategorij, so tudi obseg, lega in gostota Vzgojno varstvenih ustanov bolj izjemni.

II. Normativi za strokovno osebje, ki opravlja dnevno varstvo otrok. (Iz materiala za sestavo 7 letnega programa razvoja otroškega varstva 1964 - 1970 v SRS).

za varstvo dojenčkov:	1 otroška negovalka na 10 otrok
za varstvo otrok do 2 let:	1 otroška negovalka na 10 otrok
za varstvo otrok, starih 2 do 3 leta:	1 vzgojiteljica na 15 otrok in 1 otroška negovalka na 30 otrok
za varstvo otrok, starih 4 do 6 let:	1 vzgojiteljica na 20 otrok.

